7
(929)
Simbătă
16 februarie
1980
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

DESCHIDERE CONTINUĂ SPRE VIITORUL COMUNIST AL PATRIEI

Viața democratică a României socialiste și-a adăugat încă un eveniment semnificativ pentru cadrul ei larg, profund angajant : Congresul Educației și Învățămîntului. Convocat din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acest forum al școlii românești a reunit cadre didactice, studenți, elevi, factori de răspundere politică și socială de pe tot cuprinsul țării meritîndu-și astfel, din plin atributul de **reprezentativ**. A fost, deci, un forum reprezentativ pentru ceea ce este școala românească la ora actuală a construcției socialiste — o instituție centrală în sistemul nostru formativ, educațional, o instituție cu majore și definitorii responsabilități în ampla acțiune de formare a omului nou, constructor al socialismului și comunismului.

Cu o deosebită atenție au ascultat participanții la Congres cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, cîtor al învățămîntului modern, desfășurat pe bazele unui umanism nou, revoluționar. Slujitorii școlii au în această cuvîntare un document care cuprinde — trasate precis — direcțiile principale de acțiune ale învățămîntului pentru îndeplinirea, cu bune rezultate, a nobilei sale misiuni. Desfășurat în climatul de vie activitate politică, socială, culturală prin care națiunea noastră socialistă întîmpină alegerile de la 9 martie, Congresul Educației și Învățămîntului — primul din istoria școlii românești — a fost marcat puternic de acest spirit al participării însuflețite, entuziaste la lucrarea asupra destinului patriei.

Congresul — eveniment de seamă în viața societății noastre — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — **se desfășoară într-o perioadă de amplă angajare a întregii noastre națiuni în înfăptuirea măreților obiective stabilite de Congresul al XII-lea al partidului și la puțin timp după Congresul Frontului Democrației și Unității Socialiste, care a exprimat puternica unitate și aderiune a întregului popor în jurul partidului, hotărîrea sa neabătută de a înfăptui Programul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.**

Perspectiva, anii ce vin, reprezintă și pentru școală calea unei afirmări tot mai puternice în contextul societății noastre, a unei integrări mai adînci în problematica construcției socialiste. Manifestul Frontului Democrației și Unității Socialiste este, așadar, un document care se adresează, implicit, oamenilor școlii. Este, prin spiritul lui, un document adînc chemător la fapte durabile, pe măsura obiectivelor ce le avem de îndeplinit ca oameni, ca națiune, ca popor pentru înflorirea necontenită a patriei, pentru bunăstarea ei și a noastră.

Congresul — prin tot ceea ce a însemnat el — a constituit prilejul remarcabil al tuturor celor ce slujesc și frecventează școala de a-și reafirma sentimentele de înaltă dragoste și stimă față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de politica internă și externă a României socialiste. Școala românească de azi a beneficiat, pentru continua ei creștere, de dezvoltarea necontenită a economiei naționale. Ea este rodul acestor ani, rodul luptei pentru mai bine. Menirea ei este, acum, de a-și spori contribuția la dezvoltarea accelerată a societății prin nivelul de pregătire profesională și politică a cadrelor ce le pune la dispoziție diverselor domenii de activitate.

De la tribuna Congresului, secretarul general al partidului a arătat că una din datoriile de onoare ale școlii este aceea de a forma nu numai buni muncitori și specialiști, ci și cetățeni conștienți, cu o concepție înaintată despre lume și viață, profund devotați cauzei socialismului, luptători înflăcărați pentru înălțarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație.

Un loc important în cuvîntarea secretarului general al partidului l-a ocupat politica externă a țării noastre ale cărei principii de largă recunoaștere internațională sînt ilustrate și de recenta vizită de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu în Republica Populară Bulgaria, care s-a constituit într-o nouă expresie a voinței comune de a extinde și adînci tradiționalele legături de prietenie și colaborare româno-bulgare, de a milita pentru cauza păcii, înțelegerii și securității în Balcani, în Europa și în lume.

Grija manifestată pentru destinul școlii este, în esență, grija pentru formarea comunistă a viitoarelor generații care vor continua pe noi trepte, desigur, a operă pe de-a-ntregul dedicată omului și fericirii sale.

Școala noastră este concepută ca o deschidere continuă spre viitor. Spre un viitor al demnității țării și omului, spre un viitor de aur clădit din gîndul și fapta unui popor unit, stăpîn pe soarta sa.

Luceafărul

O datorie de onoare a școlii este aceea de a forma nu numai buni muncitori și specialiști, ci și cetățeni conștienți, cu o concepție înaintată despre lume și viață, profund devotați cauzei socialismului, luptători înflăcărați pentru înălțarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație. Învățămîntului de toate gradele îi revine nobila misiune de a sădi în conștiința tineretului dragostea fierbinte față de patria socialistă, față de partid, hotărîrea de a sluji cu abnegație cauza bunăstării și fericirii poporului, de a apăra cu orice preț cuceririle socialismului și comunismului, libertatea, suveranitatea și independența Republicii Socialiste România.

NICOLAE CEAUȘESCU

Politica democrației

Democrația este o școală — s-a mai spus — și, în fenomenologia sa caracteristică, desfășoară un vast ansamblu de structuri și determinări politice și sociale care vizează deopotrivă statul și individul. Politica democrației, ca și democrația politicii, înseamnă însă ceva mai mult și ele poartă marca unui reflex de personalitate care nu poate fi altul decît acela al societății în care trăim ca și al modului în care ne gîndim și făurim această societate, într-o convergență de spirit și atitudini. Pentru că, de la premize și pînă la consecințe, democrația însăși se construiește. Ca orice școală, dar mai ales ca orice operă vie, deschisă, ea validează sau infirmă metode și experiențe, ea consacră principii și instituie norme, devansează soluții și avansează criterii și totul pentru ca la loc central, la loc de sine, să figureze omul și condiția sa. Am în față Manifestul recent publicat prin care Frontul Democrației și Unității Socialiste se adresează națiunii, prezentului și viitorului nostru cel mai apropiat, și mă gîndesc că, în temeiul a tot ceea ce susține și prefigurează acest document — o oglindă de fapt a programului partidului — stă însăși imaginea noastră despre noi și, mai mult, stă patria în temeiul propriului său efort. Un pasaj care se adresează direct creatorilor de artă și care întărește încă o dată locul și rolul creației în societate mă trimite cu gîndul la una din soluțiile înscrise în agenda viitoare a activității noastre sociale, o propunere de fapt a președintelui Nicolae Ceaușescu și anume cea referitoare la tribunele democrației. Adică acele formule sau modalități practice prin care un concept de natură politică și ideologică se poate transforma în pîrghie a progresului și poate contribui cu o mai mare eficiență la soluționarea celor mai multe din problemele cu care ne confruntăm. Este vorba în fond de o participare largă la dezbateri libere ca și la afirmări de poziție și clarificări de proredee care să acce'ereze și să facă mai direct drumul nostru spre civilizația socialistă și comunistă. Aceste tribune ale democrației vor fi o școală, desigur, dar ceea mă face să mă opresc acum asupra lor este relația, sau sugestia dacă vreți, puterea de exemplu, modelul după care, în planul creației spirituale, se pot atinge multiple altitudini morale și se poate da răspuns multor căutări. Aceste tribune sînt în fond medii ale creației și ele pot preîntîmpina multe osificări de atitudine. Un proces omenesc fiind, democrația nu poate evita reflexele oamenilor dar nici nu poate cantona în zona unor interese restrînse sau în pragul unor orgolii care țin de faptul mărunt. Societatea în reprezentările ei despre sine nu conține în fond altceva decît suma reprezentărilor noastre despre noi înșine și, evident, în raport de calitatea și eficiența demersului nostru asupra condiției vieții, societatea este și o continuă organizare de conștiință ca și o permanentă legiferare a sa. Natura ei, criteriul și altitudinea țin însă de esența și practica democratismului său. Democrația este aceea care-i indică temperatura, starea de sănătate morală și socială, mecanismul sufletesc complicat ca și busola rațiunii sale cele mai exacte, manifestul său de existență și reflecție în spațiul larg al acțiunii și afirmării umane, principiile și normele sale de comportament. Politica democrației îi luminează din interior chipul propriu uman. Ea, singură această politică nu urnește nici măcar o fibră din întreaga țesătură umană, pentru că nu-i suficient să știm că o avem sau să o instituim doar ca o emblemă deasupra orizontului nostru și prin aceasta să și credem că totul s-a rezolvat. Noi îi insuflăm acțiunea, aerul vital al mișcării, noi îi ducem fierbinte această imaterială și responsabilă povară a permanenței și inimitabilei sale construcții, întărind-o în drepturile și rigorile sale fundamentale, în fiecare loc de izbîndă și de creație. Că și în fiece loc de durere sau neîmplinire vremelnică, în orice demers sau îndrăzneală care ca o apă vie să tonifice și să îndreptățească speranța unor împlinirii de cristal. Manifestul la această chemă sau cel puțin la această îndeamnă și, în sfîrșit, nostru de relații socialiste, democrația politicii ca și politica democrației sînt două entități care se suprapun. Magnetizează profund între ele spiritul viu al creației care străbate toate vîrstele și anotimpurile țării, orizonturile și fronturile ei de lucru, cu o inspirație de cea mai profundă și mai amplă continuitate.

A. I. Zăinescu

La izvoarele creației

Un grup de scriitori a poposit marți 12 februarie a.c. la Pitești, pentru a cunoaște mai îndeaproape transformările revoluționare pe care le-a trăit orașul, județul Argeș, mai ales în ultimii 15 ani, de cînd în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Scriitorii George Macovescu, Franz Storch, George Bălăiță, Vlaicu Bîrna, Daniela Crăsnaru, Niculae Crișan, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Constantin Florea, Nicu Filip, Mihai Gavril, Alecu Ivan Ghilia, Ludmila Ghițescu, Traian Iancu, Dinu Ianculescu, Dumitru M. Ion, Mihail Ilovici, Toma George Maiorescu, Lucia Negoiță, Constantin Nisipeanu, Otilia Nicolescu, Sergiu Nicolaescu, Vasile Nicorovici, Ion Petrache, Al. Gheorghiu Pogonești, Al. Raicu, Dan Rotaru, Victor Tulbure,

Sergiu I. Nicolaescu

Continuare în pag. a 7-a

Imagini ale devenirii

Cîndva, în copilărie, am visat să văd cetăți mai strălucitoare decît mica mea Florență, decît acel diamant de o mie de karate al Curții de Argeș, păstrat în lada de zestre a neamului meu. Mi-am trădat pentru prima dată cuibul și am fugit, într-un tren cu cherestea, la Pitești, tîrg așezat la întretăierea drumurilor dintre și către cetățile de scaun ale Țării Românești. Dacă vechile așezări, Curtea de Argeș și Cîmpulung, au avut,

Dumitru M. Ion

Continuare în pag. a 2-a

Metaforele muncii

„Orașele patriei și literatura", idee generoasă, ce a prilejuit întîlnirea noastră, a scriitorilor, cu profesioniștii metaforelor muncii, a avut darul de a releva, încă o dată, fiecăruia dintre noi, că viața, munca, fapta ce edifică progresul se pot converti în karate ale literei tipografice, că efortul ființei ce veghează asupra procesiunii micronice a strungului sau a ștanței poate

Dan Rotaru

Continuare în pag. a 7-a

RETROSPECTIVĂ EDITORIALĂ

Critici, cercetători, eseiști

Nu știm care și cîte din cărțile de critică, apărute anul trecut, se vor impune sau vor rămîne în afara conștiinței publice. Știm că ele se remarcă și prin varietate : varietatea temelor, a tipurilor de critică, a metodelor, prin varietatea individualităților care le semnează. Iar diversitatea presupune în creația culturală vocații, talente dar și condiția unei libertăți interioare la care nu se ajunge ușor și nu în orice împrejurări istorice. Oricum, efervescența spiritului critic a fost mare, pasiunile literare au răsunat în largi mase ale opiniei intelectuale, a fost o viață literară contorsionată, „grandorile" ca și „mizeriile" ei au izbucnit vulcanic la suprafață, dar a fost o viață literară vie, trăită cu adevărat. Atmosfera s-a datorat în bună parte unor lucrări de efect din anii trecuți, dar nu mai puțin celor din anul abia încheiat. Iată, de pildă, incendiile stîrnite succesiv de sintezele apărute în 1979 : **Dicționar cronologic, Istoria literaturii române — Studii, Dicționar de literatură română, Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900**, apoi **Dicționarul folcloriștilor, Dicționarul etnologic...** Cu toată diferența calitativă dintre ele, au toate meritul de a fi iritat și interesat conștiința receptorului. Nu mic a fost ecoul unor studii inedite ca **Serieri despre Titu Maiorescu (Liviu Rusu), Între Apollo și Dionysos** (D. Micu), **Opera**

Marian Vasile

Continuare în pag. a 6-a

CUVÎNT ÎNAINTE

FLACĂRA ARTEI

de GEORGE MACOVESCU

De douăzeci și cinci de ani, trăiește la Deva cenaclul literar „Ritmuri". Cuvîntul „trăiește" ar putea părea ca nepotrivit. Și, totuși... Acest cenaclu trăiește, adică își manifestă și își justifică existența prin ceea ce face, prin concentrarea, în rîndurile lui a celor ce nu și-au făcut o profesie din scris, dar care știu și simt că dincolo de aspectul imediat al realității se ascunde o mare și frumoasă necunoscută, arta, literatura. Modești, pentru că nu fac zgomot în jurul lor ; îndrăzneți, pentru că nu se impresionează de tăcerile celor ce cred că lumea începe cu ei și se termină la Podul Băneasa : perseverenți, pentru că nu se lasă dezamăgiți că arta lor se consumă deseori între cei patru pereți ai sălii unde se adună, scriitorii grupați în cenaclul „Ritmuri" de la Deva slujesc literatura română — o literatură nu s-a constituit niciodată numai din piscuri — și în același timp, acolo, în acele locuri istorice ale țării noastre, întreține, prin arta lor, flacăra dragostei față de trecutul, de prezentul și de viitorul poporului român.

Publicăm IN PAGINA A 5-A

creații ale membrilor cenaclului „RITMURI" din Deva

JURNAL DE POET

Gheorghe Anghel (IV)

Cuvîntul poetului și vocea cărturarului spune marele Efrem Sirul pe care Anghel îl cunoaște din propria noastră tradiție, sînt cei care prin cuvîntul lor sfințesc un loc, formează spiritual ființa unui popor. În siriacă, poetul și cărturarul sînt numiți prin cuvîntul sâyome, care înseamnă cel care consacră între devoțiune, cel ce sfințește.

Cărturarul lui Anghel poartă pecetea acestui adînc înțeles păstrat și în ființa istorică a poporului nostru ca neam vechi și statornic mostean al celor mai nobile tradiții medievale. Vine acest părinte descult în sandalele romane, încins cu brîul apostolic din inima tradiției noastre bimilenare numai blîndețe și înțelepciune, făptura cea înnoită în apa **focului** spiritual, unsă cu balsamul cel bine mirositor al nadăjduirii.

Umerii s-au domolit, s-a stins în statura lor orice urmă de semeție, sunt umerii cuviosiei, umerii domoliți de bunătatea poverii, stîncile roase de puterea vînturilor, umeri înjugați la gîeul istoriei, stinși prin nopți de priveghere la căpătîiul muribundului în casa orfanului și-n vatra sleită a singurătății celor văduvi și părăsiți, este fața aceasta devenită balsam, pentru sufletul oricui o privește, acest chip blînd și luminător, acest simbure de candelă lină ce luminează neîntrerupt de două mii de ani în casele Carpaților. Numai ochi atinși de icoana milei, ochii despătimiți de orice poftire și iscodire, ochi care luminează ca luminarea-n sfeșnic mistuindu-se în tăcere, ochii ce varsă mireasmă ca trandafirul lui Rilke ocrotit de priveghiul stinor pleoape, apoi urechile sculci arhaice pentru a prinde svonul oricărei rugăminți ocolite ușor de neaua căruntețel. Fața-i suptă iar ca să țină echilibrul frunții ceruite înalt, bărbia puțină a înflorit albă în snop ușor tuns scurt de barbă părintească. Veșmîntul pînă jos în tala cerdutală încins de brîul lat ce ține-n frîu pătimirile de jos întru slujirea spiritului. Pe umeri de aur ca o cupolă a sfintei Sofii se pogoară în emisferă acoperămîntul sacru de părinte slujitor ajuns în fața ușilor împărătești. Dreapta cu degetele prelungi și groase odihnește pe lîngă trup ca și cum prin cele cinci degete ar curge rădăcini o coroană plecată din trunchiul umerelor. Sunt degetele care duc lumină din preajma mîntii în seva de jos a trupului. Stînga ridicată în dreptul inimii, ține între degete deschisă cartea ușoară ca un sbor de fluture ce se zbate cuprins de hora privirii.

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 7-a

Poemele vederii

Numai grație realităților infinit durabile, ori, cel puțin, cu aparența fixității este de căutat o rațiune a esenței sau legii, în vreme ce, dintr-o stare de relativitate acestea nici se pot deduce, nici afirma. Există o imagine consacrată a firmamentului, mundan, sub a cărui vastitate orice s-ar întîmpla (explozii, fulgere, furtuni etc.) ea rămîne incoruptibilă : „Să cerceteze bine fiecare și să mărturisească : atunci cînd zicem cer de zi, vedem un cer senin, albastru, prin care trece soarele aprins. Aceasta e imaginea fundamentală, veșnic vie, la care raportăm orice schimbare s-ar petrece-n cer". Orice schimbare s-ar petrece, această imagine rămîne intactă la capătul vederii noastre, ca și aceea a cerului țintuit de luminile nopții ; din care stelele se-nfruptă : și nu e vorba ca această reprezentare cosmică să se sustragă proprii sale mișcări (de altfel insesizabile într-o viață) ci de perpe-

Gheorghe Pituț

Continuare în pag. a 6-a

cronica literară

Titu Maiorescu OPERE I

Istoria literaturii române a fost marcată de câteva mari dispute întreținute de criticii ei cei mai importanți. Opera acestora a intrat în marele patrimoniu al literelor românești și a fost de cele mai multe ori cinstită ca atare. Cum criticul însă n-a fost întotdeauna socotit scriitor în toată puterea cuvîntului, opera lui a fost mai puțin cultivată decît a poeților sau a prozatorilor. Faptul e vădit și în insuficiența edițiilor de referință din criticii literari români. Tipăriți mai ales din necesități școlare, criticii literaturii române au avut parte rareori de ediții alcătuite după toate canoanele unei procedări științifice comolete. Urmarea este că aspecte dintre cele mai însemnate ale mișcării de idei a culturii noastre rămîn nelămurite. Marile controverse literare, deschise însă și altor orizonturi, de la sfîrșitul secolului trecut sau de la începutul secolului nostru, au angajat spiritele cele mai pregătite pentru dezbatere. A cunoaște acest complex de împrejurări ideologice și spirituale este firesc și instrumentul lor cel mai prețios sînt edițiile bine alcătuite.

În situația dezavantajoasă a unui mare scriitor fără o ediție pe măsura dimensiunii lui, s-a aflat, ca majoritatea criticilor literari români intrați în manuale, și Titu Maiorescu. Cele trei volume de **Critice** tipărite în 1908 la **Minerva** sînt departe de a da o idee completă despre preocupările criticului și extrem de puțin informate asupra reacțiilor pe care le-a stîrnit scrisul său în timp. Cariera excepțională pe care opinia lui Titu Maiorescu a făcut-o postum îndreptățește actul editorial găzduit de editura **Minerva** și întreprins de Georgeta Rădulescu-Dulcheru și Domnica Filimon a căror muncă este prefațată de Eugen Todoran.

Primul volum de **Opere** ale lui Titu Maiorescu face parte dintr-o serie care intenționează să cuprindă tot ceea ce a scris criticul reflectînd varietatea preocupărilor și activităților lui sociale, culturale, politice. Pentru început sînt așezate sub ochii cititorului textele cuprinse în primele două volume de **Critice**. Textul de bază este cel al ediției de **Critice**, **Minerva**, 1908 noutatea întreprinderii celor două ingrijitoare de text totodată autoare ale notelor, fiind urmărirea variantelor de la o tinărire la alta. Cîștigul este inestimabil deoarece cercetătorul se poate raporta la evoluția acestor texte în care autorul lor a intervenit adesea eliminînd sau adăugînd ceva. Revizuirile lovinesciene își pot găsi aici un precedent asupra căruia E. Lovinescu, în absența unui instrument de lucru ca acela pe care abia astăzi cei doi editori îl-l pun la dispoziție nu s-a oprit. O **Addenda** cuprinde și antologia **Esemple de poesii române** alcătuită de cenacluI Junimii și publicată drept ilustrare convingătoare alături de **O cercetare critică asupra poeziei române la 1867.** Cercetătorul și istoricul literar are deci în această ediție toate textele pe masă și poate trece la o sinteză nouă cu garanția că nu-i scapă lucruri importante. Paragrafe lenădate de critic de la o revizuire la alta se dovedesc extrem de utile pentru cine încearcă o privire de ansamblu asupra **poeziei** și **prozei** lui Titu Maiorescu. Chiar replici extrem de semnificative asupra cosmopolitismului și naționalismului se mai află numai **Note** fiecare studiu și articol, ce trudă enormă de cei doi editori, la **Răspunsurile „Revistei contimporane". Al doilea studiu de patologie literară,** ceea ce nu face să regretăm cu atît mai mult lipsa de insistență asemănătoare în celelalte cazuri. Un studiu cum este cel privind **Neologismele**, chestiune arzătoare și pînă atunci pentru scriitorii noștri, trimite la **Note** o recapitulare a contribuției anterioare asupra chestiunii pentru a vădi noutatea aporturilor lui Titu Maiorescu. În sfîrșit, dincolo de implicațiile ei politice, necesită și ea o introducere mai aprofundată în chestiunile lingvistice ale epocii. Un mod de a sugera această lacună de informații ales de cele două autoare este citarea prelungită din studii care prezintă un bogaj de informații istorice bogat cum sînt cele ale lui Tudor Vianu sau Alexandru George. Contribuția acestuia privitoare la justificarea istorică a poziției lui V. A. Urechea în polemica cu Titu Maiorescu este cuplus fructificată de **Note** editori. Acolo unde studiile de istorie literară nu oferă acest avantaj era de preferat fixa istorică literară de la sursă. Absența bibliografiei postumă nu este adusă la contribuție în măsura trebuitoare. Adăugarea la studiul **Cazna școalei Bărnuțiu** se reduce la cîteva citate din Tudor Vianu și Ovidiu Cotruș trecînd-se peste studiul lui Petre Pandrea din 1938 asupra filosofiei juridice la Simeon Bărnuțiu clarificator în chestiunea pe care notele îl propun s-o precizeze. În sfîrșit, de ce nu se dă și formulările mai pregnante ale lui Titu Maiorescu și în comentariul său la Bărnuțiu pentru **Critica unei critice**, pentru **Esemplele de mari rușini**, pentru **Cercetări critice**, pentru **Critica critecei**, pentru **Beția de cuvinte** și, în sfîrșit, pentru **Revista contimporană**, fixă locul în istoria ideilor în care vorbește de despre „observarea de detaliu", de despre simple „inadvertențe", cînd ne e cu totul altceva. Aceste trăsături ameliorabile la celelalte volume nu dăunează asupra valorii de ansamblu a acestei ediții și asupra utilității ei indiscutabile.

Un critic poate cîti pentru pura plăcere a textului său în absolut, indiferenți la cadrul de epocă sau cîtit în contextul epocii, căutînd relațiile și determinările cele mai semnificative ale unei activități critice. Mărginirea la prima lectură produce insuficiențe de viziune. Lectura textului critic nu poate fi asimilată cu lectura prozei sau a poeziei. Uneori și acestea din urmă au nevoie de un minim glosar de epocă. Vitalele comedii ale lui Caragiale conțin pentru spectatorul de azi mici enigme, (cuvinte ieșite din uz, instituții al căror rost a fost uitat etc.), ceea ce nu ne împiedică să trăim verva lor inegalabilă. Nu același este cazul criticului la care textul datează mai puternic fiind legat prin mii de fire nevăzute de epoca în care a fost elaborat. Mai ales atunci cînd este vorba de polemici, lectura în contexte corecte este cea mai indicată. Iar atunci cînd avem de-a face cu mari polemiști, cum este cazul lui Titu Maiorescu, care și-a cucerit locul și rolul printr-un adevărat război literar, reacției de gust îi este indispensabilă lectura istorico-literară. Aceeași e de altfel situația mai tuturor criticilor mari români. De unde și nevoia unor ediții cu un aparat de note și variante dictat de acest imperativ al angajamentului lor specific.

Rolul contextului este de altfel decisiv pentru critic. Ideea că el datorează totul talentului său propriu-zis, mai exact spus exclusiv acestuia este de o mare naivitate. Un critic trebuie să fie o inteligție, dar aceasta nu doar la figurat. Ce a asigurat trăinicia în timp a opiniei critice maioresciene ? Dar difuziunea criticelor lui Gherea ? Ce a impus posterității pe Ibrăileanu, pe Dragomirescu, pe Lovinescu ? Evident excelența activității lor, superioritatea literaturii lor critice. Dar aceasta fără auditoriu câștigătoriu n-ar fi funcționat mult. Eficiența unui critic atît de deplină și de contrapunctată factorilor instituționali care-i servesc voința, tactul, acțiunea. Pe scurt, ar fi fost greu actualul interes critic a lui Titu Maiorescu în fel de mare dacă Societatea lui Junimea n-ar fi beneficiat de 1 un cenaclu, 2 o revistă, 3 o editură, 4 de Universitate, 5 de Academie, 6 de un partid politic ? Lupta literară a lui N. Iorga s-a stins și ea dacă nu pe un cenaclu, pe 1 o revistă, mereu alta, 2 pe o editură, 3 pe Universitate, 4 pe Academie, 5 pe partida politică. S-ar fi creat mitul lui G. Ibrăileanu dacă factorii instituționali pe care i-a limitat cariera lui critică n-ar fi fost : 1 un cenaclu, 2 o revistă, 3 o editură, 4 Universitatea, 5 un partid politic ? Ne putem imagina cariera lui Mihail Dragomirescu fără convergența a cel puțin trei din acești factori ? Și putem ignora faptul că autoritatea lui E. Lovinescu se întemeiază și ea la fel pe cel puțin trei din acești factori decisivi pentru impunerea curentului său critic ?

Este momentul să privim și să judecăm aceste opere critice în materialul lor, cel mai grăitor, fără a ignora deloc importante de ansamblu generală, fie a celor care alcătuiesc opera lui Titu Maiorescu pentru a vedea cum prezintă ele în acest sens factori decisivi pentru impunerea curentului său critic ?

Este momentul să privim și să judecăm aceste opere critice în materialul lor, cel mai grăitor, fără a ignora deloc importante de ansamblu generală, fie a celor care alcătuiesc opera lui Titu Maiorescu pentru a vedea cum prezintă ele în acest sens factori decisivi pentru impunerea curentului său critic ?

M. Ungheanu

● Un dublu spectacol estetic este ultima carte *) a lui Leonid Dimov, la „jocurile" sale poetice adăugindu-se desenele lui Florin Pucă. Tipologic, Dimov este un romantic întîrziat coborît stilistic din fabula lui Urmuz. Sentimentalismul, acceptat ca o slăbiciune persiflată, este ascuns aici sub o mască bufonă, dar jocul între aparență și substanță poetică este ambiguu, adeseori masca nemaiputînd fi deosebită de chipul liric. Amestecul de grav și comic nu e însă tragic (ca în dramele romantice), „nebunul" dimovian e unul baroc, participînd la o viziune carnavalescă a lumii legată de bucuria spectacolului : „Ceruri întunecă fragede / Ața spre moarte te trage de / Dinți, de picioare, de gîlci : / Hai să rămînem la bilci!" În a sa „Istorie..." G. Călinescu l-ar fi așezat pe Dimov fie în capitolul *Moderniști* între Arghezi și Demostene Botez, fie la *Dadaiști, suprarealiști, ermetici* printre Tristan Tzara, Urmuz și Ion Barbu, ceea ce vrea să spună că, deși originală în lirica noastră de azi, poezia sa e mult mai apropiată de spiritul celei interbelice. Regimul poemelor lui Dimov e unul oniric, dar visul nu înseamnă aici sondarea nopții ființei, „negurile prenumenale" (cum am fi tentați să credem din *Aroumentul* teoretic al poetului), ci tărîmul tuturor posibilităților, locul „cuvintelor în libertate", iluzia totală a spectacolului manierist unde „viața e vis" iar visul poezie (*Poemul esențelor*). Dimov se joacă cu imaginile, inventează o sintaxă

viața cărților

poezia

O viziune carnavalescă

poetică proprie, mimează stîngăcia infantilă, amestecă proza cu poezia, afectează un aer de naivitate a vorbirii, ca în primele poeme ale lui Tzara, dar astfel de jocuri ascund de obicei urmele unor sinucideri (poetul e însă un „sinucigaș" îndrăgostit de viață) : „Visam cum, jos, tavanul întruna cobora, / Cum se făcea un bulgăr de sînge carnea mea / Visam că lupi lunatici fugeau pe urma ta, / Iar tu — neprihănită — cercai a mă certa. / Și totuși încă albe zăpezi ne înconjoară, / Și totuși spre cupole prea albe nopți coboară, / Și totuși gemi de fructe caisii din grădină / Și totuși vise bune tot caută să vină". Limba poeziilor lui Dimov are o patină de culoare antonpannescă, obținută prin rafinare și stilizare care dă chiar și cuvintelor banale un farmec al candorii, ca în tablourile Vamesului Rousseau. Ici, colo, mai răzbate cîte un ecou arghezian („N-aveam mlaștini, n-aveam vînt, / Doar singurătăți și cînt / Și-apoi, unduind ușure, / Am vîslit pînă-n pădure.") sau o sonoritate barbiană („Trece-n spumă grea și-n plici / Val împins pe sub tălpici / Gînd ascuns în stea obtuză."). Stranie e oscilația (mai clară în prezentul volum) între gratuitatea prozodică urmuziană (*Intru Socrate, Inadvertență*) și poeme cu timbru grav (*Eros, La mal, Stație, O povestire Absurd*) unde uitat e jocul și dicteul automat suprarealist în favoarea elegiei și formei „clasice" : „Așa să nu plîngi căci aevea nu sînt. / Auzi nechezatul din închinoare ? / Ce mlaștini bombate răsuflă-n argint / Pe negrul suiș prevestind răstignire ?" Este însă adevărat că uneori sonoritatea și ușurința prozodică copleșesc poezia, dar aceasta se întîmplă rar, în pauzele rafinatului spectacol dimovian.

● Un univers paralel, nu o „ilustrație", sînt desenele lui Florin Pucă. O luptă a luminii cu întunericul se dă în arta lui Pucă, definită prin ambiguitatea liniei și metamorfoza formelor. Pentru că o formă a luminii poate deveni a nopții. Asta pare a spune lacrima păsării albe cu ghearele întunericului, ca un cancer, înfipte în trup : albi sînt și caii care pot pluti și ei asemeni unor păsări. Și ei au uneori lacrimi înaintea lăncilor unor grilaje și barelor negre ale tenebrelor. Soarele e alb, alteori negru, păsările pot fi măiastre dar și apariții grotești. Frunzele devin flăcări palide ale unor lumînări ce se mai împotrivesc încă beznei. Albul e mereu pîndit de umbra sa neagră. Mărturisesc că nu altfel aș vedea „ilustrat" eminescianul *Strigoii*. Regimul desenelor lui Pucă este și el unul oniric ca la Dimov, dar visul este aici plutire chagalliană sau viziune goyască. Jocul e și el prezent, fie ca într-o copilărească „țară a minunilor", fie ca parodie plastică, în acel „infern bahic" sau „ispitiri" cu gesturi din Bosch. Și peste toată lumea aceasta se încheagă din autoportrete nepretentate, figura enigmatică, damnată parcă, a artistului. Încheiem cu regretul de a nu avea o „carte"-antologie a desenelor lui Florin Pucă.

Dan Alexandru Condeescu

*) **Leonid Dimov: „Spectacol". Editura „Cartea Românească". 1979.**

● De o izbitoare finețe este proza Gabrielei Adamești, debutantă cu un roman primit în chip entuziast, epuizat iute și retipărit într-o ediție populară, la un interval neobișnuit după apariția propriu-zisă: „Drumul egal al fiecărei zile". succes deplin, însă neîndoios meritat, căci prozatoarea e din categoria psihologiștilor complicați, stilisticește remarcabilă, lirică, în fine, în percepția elegiacă a spiritului sub presiunea unui moment „Dăruiește-ți o zi de vacanță" * cuprinde trei nuvele, dintre care două legate prin fire vizibile, întrucît conțin un șir comun de indivizi. Mediul sufletesc, insondabil și anxios, este același și nu variază. Autoarea a desgărțit probabil o materie comună în părți convenționale și ne dă, sub formă de nuvele, fragmente dintr-un roman în curs. Fapt este așa, atunci „Dăruiește-ți o zi de vacanță" conține exercițiul de laborator, fine diurne de observație, „caractere", unele mai de lingă intr-o subdezvoltare melodică.

În „Pămînt sfînt" drumul dintr-un oraș de provincie, cu mirajul de berou un pahar pînă de scumpete, la pragul pensionării și o nouă slujbură, făcează prin București după o șederă la „Cromet". Individul din categoria eliberatorilor creștini, face bucăți imprecise morală, judecă

O vocație literară

la rece și, în fond, venin-nos pe toată lumea, fascinînd-o pe conlocuitoare. Oniții este un exemplar de moralist dezinvolt a cărui justiție are nevoie, spre a se exercita, de un public. Colega junică, uricică și genul candid puberal, ascultă inițial extatică, apoi plictisită, în fine „iritată". Invitația tipică și miticistă „la o bere", pigmentată cu amabilitate curtizanescă, are un efect contrar, fiindcă tînăra se dumirește în fine cu cine are de-a face și pleacă iute, maturizată simțitor. „Dăruiește-ți o zi de vacanță" este catagrafia pură a unor momente anxioase.

„Neurastia", în fine, e o ...ță fundegată (o viață cenușie, cu frictiuni interminabile, dezvoltînd impresia atrabilară a solitudinii. Umanitatea este ...izolată și indivizii ...fără a comunica, precum organismele celulare. O femeie are burtă umflat și emite suspiția unei boli teribile, un barbat este nervos peste limita normală, altul așteaptă un telefon și simte acut emoția eșecului (se adaogă spaima masculului matur de senectute), o junică e sideră de un ins cu prestanță, genul doctoral, care dimpotrivă, calculează, precum o sălbăticiune, momentul biruinței virile.

Avem în Gabriela Adamești o excepțională prozatoare a stărilor vagi, contradictorii, o interpretă a psihologiilor confuze, răscolite de frică și de frustrări. Firul sufletesc iese la suprafață ca un otgon de ancoră plin de scoici și de o vegetație subacvatică nevrosimilă. Între rațiunea în echilibru precar și arsenalul condiției imprevizibilă stă, hotărîtoare, lumea memoriei, obsedantă, pe care omul o percepe cu o teamă fără expresie, precum o revelație misterioasă. Din teritoriul impalpabil unde amintire, spaimă, aspirațiuni și eșec se combină în proporții inanalizabile, se naște această psihologie împiedicată din care Gabriela Adamești și-a întocmit proza ei analitică. Adaog tehnica, impecabilă în romanul precedent însă cu izbitoare imperfecțiuni aci.

Din acest roman virtual, fărîmat aici în nuvele, se deduce însă perspectiva modificată (pare că autoarea s-a ambiționat să demonstreze că poate da „proză obiectivistă"). Observația e sensitivă, melancolică și cu o lirică a obiectelor vetuste — excepțională. Aceasta a rămas. În plus, Gabriela Adamești adaogă scene din mediu funcționăresc (în majoritate stingace) precum și niște înfruntări care, în lipsa unor preciziuni, nu par neliniștitoare, precum se deduce din efectul lor. Psihologiile însă, repet, cită vreme sînt cețoase și răscolite, par excepționale. De altfel, o hotărîre definitivă se poate lua, acum, numai prin hazard. „Dăruiește-ți o zi de vacanță" este o carte, prin sine aminată, analizabilă ulterior sub adevărată ei față românească; de unde se deduce totuși, o vocație netăgăduită de prozator.

Artur Silvestri

*) **Gabriela Adamești-nu : „Dăruiește-ți o zi de vacanță". Editura „Cartea Românească". 1979.**

CARTEA DE DEBUT

Un spațiu al tragicului

Romanul*) de debut al lui Titus Suciu se înscrie în buna tradiție a prozei noastre rurale. Făcînd această afirmație, nu vreau să etichetez și să „serializez" cartea, indiscutabil avînd notele ei distincte, ci să o plasez într-o arie tematică amplu ilustrată în literatura română. Și atunci, se naște, firesc, întrebarea asupra originalității romanului în discuție. Proza de acest gen se bazează în general pe o dublă relație cu o constantă și două variabile, țăran-pămînt, țăran-colectivitate, evident cele două variante neexistînd în stare pură, interferîndu-se în diferite structuri narative, dar, una din ele coagulînd materia epică. Pentru primul model narativ este suficient să amintim **Ion** al lui Liviu Rebreanu, și pentru cel de al doilea, **Moromeții** de Marin Preda. Fără a face vreo comparație valorică, ci **numai strict tematică, de structură**, amprenta originală a lui Titus Suciu constă în prezentarea unui **conflict de caractere**, satul fiind doar **spațiul tragic** al desfășurării. Dar, dincolo cum vom vedea, nu ca element de decor sau cadru ci ca unic teren posibil al evenimentelor respective. Funcția lui este asemănătoare celei din tragediile antice ; închide eroii într-un cerc fără ieșire, unde drama se va produce imulacabil. Satul este situat între munți, izolat de alte localități, singura legătură cu un orășel din apropiere fiind o linie ferată îngustă. Dar rolul ei nu este atît de a deschide, cel puțin pentru unul din personaje, ci de a închide spațiul, sau mai exact spus, de a-l sugubne unei presiuni crescînde, așa cum o anvelopă este umflată la limita exploziei. Prin această cale de comunicare vor sosi noi personaje, informații, știri (acțiunea se petrece în timpul celui de-al doilea război mondial, în preajma insurecției, dar din cauza izolării, receptat indirect), ecourile tot mai accentuate ale războiului, etc. care vor „aglomera" și încărca atmosfera pînă la sufocare, precipitînd acțiunea. Și am ajuns, astfel, **la tiparele realizării** care se vor produce. În primul plan se află conflictul dintre plutonierul de jandarmi al satului (crud și viclean), „Bufanțu" și Gheorghe Boncotă, țăpinar, un fel de prototip al țăranului de la munte (puternic, inteligent, cinstit, comportîndu-se după un cod etic străvechi, cu o morală superioară a bunului simț, puțin fatalistă și tocmai prin aceasta vulnerabil). Desi Gheorghe este ușor idealizat prin cumulul atitor calități, eroul pe care autorul încearcă să-l înzestreze cu o semnificație simbolică se păstrează totuși în limitele plauzibilului. Neînțelegerea nu are o motivație materială ci derivă dintr-un moment psihic pe agent, acutizîndu-i acut de orimă pe Gheorghe care este victimă și omorît, apoi de agenții Siguranței. Țăranii care vorbitoarei vor conlucra, acțiuni subversive sînt avortate dar vor reuși să evadeze spitalul (pe supraveghi de către jandarmi. Acest fir este bine realizat, dar insuficient pentru susținerea romanului. Și, în sfîrșit, Bucureștiul (o fi pedeapsă numerică de altfel pentru actul său, tot Ilie, fiul lui Gheorghe, atunci la majoritate, va fi luat într-o zi vestea morții tatălui. Circulînd este astfel restabilită, sînt, colectivitate în intervenind sistemul exclusiv sau pedeapsă dură, mai milenară pe cei care o tulbură, echilibrul și ordinul de veșnare și rumoarea se închide într-o construcție închisă. Ar mai trebui totuși, să subliniez că limba vorbe nu sînt atît de rare și schematice, așezarea folosind tehnica întreruperii elocvențe inițiale, a dialogurilor întrerupte a notărilor în memorie, a descrierilor de atmosferă etc. ce dau mobilitate și flexibilitate scriitorului. Nu trebuiește însă uneori ele remarcăm se întîmnară ușoare formări ușoare ce are puțin impresionat asupra stilului, fiule protagonistului de arest gen, mașin, aspru, bolovănos, cu avantajele și riscurile firești de acest gen, dar și relieful ce decurg de aici.

Drumul este un roman mai mult decît promițător.

Paul Dugneanu

*) **Titus Suciu : „Drumul", Editura „Facla". 1979.**

Imagini ale devenirii

Urmare din pag. 1

...ce-și ferăa orgoliul, chiar atunci cînd au ...târgul de mărfuri de provincie. Pitești, ...din nevoia meșterilor de ...a cărăușilor ...care treceau ...spre ...și invers, părea a fi hărăzit unei istorii mizere : chiar cînd au ajuns ...tîrgurilor argeșene. Pitești se puteau ...mai mult cu locuitorii ...rădăcinilor lui care, o dată puse, nu au mai putut fi smulse din loc de nici o vitrege a soartei. Istoria ...mărunță a fost aceea a multelor așezări românești care s-au înființat cu trăinicie să existe. În speranța că, într-o bună zi, răsadul lor îndărătnic va înflori și se va umple de ...

...pe care memoria mea le-a păstrat din Pitești de acum un sfert de veac sînt următoarele : cîteva clădiri arătoase și aurite cupole de biserici, sfidînd urîțenia unui soi de ...bătrîne, bătătorite ...: drumuri bătute cu ...de ...pline de praf și noroi, care ...amintesc ...orașe în locul unde se ridică ...Casa de cultură a sindicatelor, unde ...tîrgul de vite și de fructe ale pămîntului, în care ...vezi de pe drumuri de cîmpie ...de dealuri, își vindeau prisosul sărăciei. În ...acela ...de noroiul stîrvit lacolată de ...de oameni și de roți am văzut un țăran ...care ...chinuia să-și ridice calul căzut în ...Atît de ...erau lacrimile ...încît mi-am închipuit că, din oricine ...ei nu mai poate ...nici vorbele frumoase, nici sudalmele. Cînd calul a ...se ...mi-am dat seama că în univers s-a produs o ruptură, că mersul soarelui se va schimba ; cînd ochii calului au înghețat, am fost sigur că, odată cu moartea lui, s-a stins și norocul tîrgului și lumea mizeră aidoma trupului său costeliv. Atunci țăranul țăran a spus : „Nu mă pot întoarce acasă mai sărac decît am plecat. Voi munci în tîrg pînă cînd voi putea să-mi cumpăr alt cal". Nu am să știu niciodată dacă țăranul acela tînăr și-a cumpărat alt cal, dar știu sigur că din ziua aceea și-a părăsit, fără prea multe ceremonii, clasa lui de țăran și a intrat, ca la școală, în aceea a muncitorilor.

M-am întors în mica mea Florență, să-mi întregesc focul fanteziei cu legendele despre magnificența lorenzilor noștri, m-am întors printre munteni mei care purtau lipită de piept cămașa de geniu a poeziei, în cetatea în care, în fiecare noapte, în mintea și-n sufletul meu de copil, înviau făpturi de mit. Pe atunci înțelegeam doar la scară locală bărbăția sacrificiului și zborul icaric de altfel numai de citiva stinjeni, a acelor meșteri mari care, cu focul patimei în piept, au sfîșiat aerul cu aripa de sîndrilă, prefăcîndu-se în lacrimi de izvoare, cununînd între ele, pentru a cita oară, elementele primordiale ale naturii.

Zilele trecute, la aproape un sfert de veac de la prima mea călătorie, m-am întors în Pitești. Pentru a fi ceea ce sînt astăzi, Pitestii trebuise să-și scuture de pe tălpi praful și noroiul memoriei, încă de departe, din cîmpul de grîu și de porumb. Și cum aș putea să numesc astăzi Pitestiul, decît copil răsfățat al miracolului românesc.

Am petrecut o zi din viața mea lîngă voi, oameni ai chimiei, oameni ai automobilului, lîngă voi, oameni-oameni cu atîtea gînduri frumoase, lîngă voi care ați ridicat mai întîi pe hîrtie și apoi în natură uriașa construcție a Cetății. Am fost lîngă voi, oameni care ați ordonat structura atîtor constîinte, lîngă voi care v-ați unit, dincolo de generații, în efortul suprem al muncilor care niciodată nu se pot termina în patrie. Am fost lîngă voi, cei care mi-ați dat de atîtea ori speranță, atunci cînd m-am poticnit în fața zăpezilor hîrtiei goale ; cine zice că a munci înseamnă numai plăcere este un mincinos, spunea un profesor al meu și, iată, voi nu vă opriți niciodată din munca voastră, fiindcă voi ați supus toate elementele care în conjungarea lor cosmică dau tărie de diamant caracterului vostru. Structurile nobile care compun clasa voastră socială nu-și pot găsi aliaje în mîncîună, în lașitate, în sarbele dureri ale orgoliului care mimează facerea, creația, voi le respingeți cu demnitate, fiindcă voi sînteți însăși creația, fructul revoluției care binemerită de la țară.

De pe cele trei platforme industriale ale Piteștilor pot să privesc alături de voi, cu mîndrie, în trecut și în viitor. Dincolo de respirația de foc a înaltelor coloane, a retortelor gigantice, a preselor mamut, descopăr valoarea socială a creației voastre. Pentru voi, muncitorii Uzinei de autoturisme din Pitești, oprirea benzii rulante de lucru, vreme de cinci minute pe schimb înseamnă, într-un an, o mie de automobile mai puțin date economiei naționale. Și, totuși, voi găsiți forța să-i furați timpului garoafele roșii și să le dăruiți poeților. Între noi și voi nu există nici o diferență și totuși am obosit privindu-vă. Mișcarea armonioasă a mîinilor voastre continea atîtea simboluri — rememorîndu-le mi-am dat seama că și voi scrieți, în felul vostru, zi de zi, poeme.

Dincolo de porțile larg deschise ale marilor hale, peste coline și munți, aceleași gesturi tinere în firească lor structurare comună, la scară națională, miracolul românesc. În timp și în spațiu, în cartea de aur a țării, flacăra nemuritoare a turnurilor furnalelor se curună cu cea a uzinelor suhnămîntene care, de sub presele lor, din forjele lor, trimit către vară coltul semințel și al speranței care va lua forma globului pămîntesc.

---

aqua forte

Liviu Rebreanu : 2 284 personaje

● Printr-un neașteptat concurs de împrejurări, am făcut cunoștință, înainte de a fi tipărit, cu **Dicționarul personajelor din opera lui Liviu Rebreanu**, elaborat de D. St. Rădulescu. Lucrare foarte serioasă, temeinic întocmită după cele mai moderne și mai eficiente metode de investigație, dicționarul atrage atenția în chip deosebit încă de la primul contact printr-unul din capitolele anexă intitulat : **Situații statistice privitoare la personaje.** Cu asentimentul autorului, ne îngăduim a comunica cititorilor rezultatul nostre o parte din cifrele ce compun respectivele tabele statistice ale lucrării. Așadar, în totalitate, opera lui Liviu Rebreanu cuprinde 2 284 de personaje, repartizate după cum urmează : 1 737 în romane, 547 în nuvele și 40 în teatru. La acestea se adaugă alte unghiuri de trecere în statistică a. — după numele de familie (937), după prenume (187), după poreclă (30), anonime (1 130) ; b. — după sex și vîrstă (1 314 bărbați, 388 femei, 83 copii) ; c. — după mediul în care locuiesc (la oraș 688, la sat 1 595). Raportîndu-ne la opere, iată, de asemenea, cîteva date : „Răscoala" are 326 personaje, „Pădurea spînzuraților", 114 ; „Ion", 263, „Ciuleandra", 43 etc.

Avem convingerea că editarea într-un termen cît mai scurt a **Dicționarului personajelor din opera lui Liviu Rebreanu** este de natură să ofere un instrument de informare și de lucru de maximă utilitate.

● Printre cele de cercetare critică moderne — socio-critica și elementul statistic de exemplu —, cum s-a văzut, pot, de asemenea, profita și ele, utilizînd o asemenea lucrare.

NICOLAE CIOBANU

Intransigență critică

● În cronica la romanul **Tratat despre oaspeți** de Mircea Săndulescu publicată în „România literară" nr. 51/1979, criticul și istoricul literar Nicolae Manolescu scrie : „Dar autorul îi încredințează un rol similar cu cel din piesa după **Harap Alb** pe care Chertaș o pune în scenă cu copiii la căminul cultural : el este **ursul care împiedică pe fiii împăratului să plece, pînă cînd cel mai tînăr și mai curajos îl ucide**" (s.n.) Criticul s-a cam grăbit să vîndă pielea ursului din poveste. „Ursul" lui Creangă nu numai că nu moare, dar și vorbește. Și zice : — Dragul tatei, nu da, că eu sînt"! Mezinul din poveste îl iartă. Nicolae Manolescu, ba ! Asta da intransigență critică !

V. F. MIHĂESCU

Omagiu — M. Eminescu

● Societatea literară „Relief românesc" din București a editat recent un „volum omagial apărut sub egida Institutului de istorie și teorie literară G. Călinescu al Academiei de științe sociale și politice", dedicat împlinirii a 90 de ani de la moartea lui Eminescu.

Există două feluri posibile de abordare a acestui volum. Cea dinții ar viza gradul de față în învățămîntul mediu, profitabilitate al studiilor de coeficientul de aplicativitate și plusul de informație și deschidere analitică, comparativ cu prezentările obișnuite ale manualelor. Din acest punct de vedere aplicația lui Constantin Marinescu la **Scrisoarea III** („Sugestii metodice pentru analiza textului la clasă") este exemplară ; la fel lucrările lui Vladimir Dogaru **(Eminescu și Michelangelo)** și G.G. Ursu **(Eminescu și Ovidiu)** și mai ales încercarea de sinteză a lui Gh. Burcescu, **(Implicațiile peisagiste în poezia lui Mihai Eminescu).**

A doua perspectivă de abordare, de care pomeneam, ar viza gradul de profitabilitate al unor studii dincolo de cadrele didactice directe, deschiderea spiritual-analitică aîît de necesară acum exegezei eminesciene, din ce în ce mai sufocată de omagieri sterile și perpetuarea neargumentată a unor locuri comune instaurate de critica tradițională. Din acest punct de vedere se cuvin menționate cercetările lui Al. Boiin. **(Ecouri eminesciene în ideologia literară și lirica românească)** și Gh. Bureescu **(Corespondențe semnificative și diferențe specifice în lirica lui Mihai Eminescu și Lucian Blaga,** totuși mult sub nivelul generozității subiectului).

Dar studiul de cel mai acut interes al cărții, pe care, personal, îl consider de o mare utilitate și un posibil punct de plecare într-o analiză de tip mauronian asupra specificului imaginarului eminescian, este eseul Silviei Chițimia, **Mitologia copilăriei și M. Eminescu,** profund în soluții și supiu în argumentare, scris economic și sobru, dar vizînd răsturnarea unui întreg mod de gîndire tradițional în privința lui Eminescu. În ansamblu, volumul Societății literare „Relief românesc" constituie, cu toate părțile sale slabe, un profitabil punct de referință.

DAN C. MIHĂILESCU

16 FEBRUARIE 1980

L2

premiile revistei luceafărul — 1979

ioana crăciun

Căsătorie în stil italian

Podeaua mi-a inlemnit despre sentimentele
ei de iută
pe care le calcă toți in picioare,

eu am amenit-o cu piroanele privirilor mele.
La vecini, o viață mansardă dăduse radioul
la maxim,
o alta prăjea ceapă,
o alta își bătea copiii.

M-am dus la fereastră :
jos, lanuri de floarea benzinei se legănau
in bătaia dalarului,
in zare, gura vezuviului ca o punga de lota
cu toate pompeiele neciștigătoare.

— Bine, dar poza de pe noptieră ?
— A, el e mirele general cu care se truchează
fotografiile de nuntă ale domnișoarelor
bătrine.

Cîntec de tîmplărie

Puiului de scaun îi mișește spătarul,
puiului de scară îi mișesc treptele.
Dospește-mi minjii mai iute,
leneș jăratec de cule.
Capacul de aur m-așteaptă inalt.
Orașele coapte m-așteaptă pe crăci
cu cotor cu tot să le-nghit.
Imi scriu c-au albit aș'eptindu-mă,
că-și duc feciorii in cirje.
Dospește-mi minjii mai iute,
leneș jăratec de singe.

O pîine

Pînă la briu ingropată in pămint,
ziua sint casă, și-un cuptor de pîine
imi bate in piept in loc de inimă.

Zece, douăzeci, bilianul,
calfa de brutar abia de prididește
pîinile din singe să-mi mai numere
(cum vouă, doctorul, la microscop,
leucocitele).

Constantin Găvenea :
„Peisaj cu macarale"

Camioane cocoșate cu saci plini ochi de mine
abia-și mai tîrșiie roțile prin gladul orașului
și-n timp ce mahalaua le descarcă din mers
drept in pintecu-i cit temnița,
cuptorul meu de pîine, inima mea,
bate, bate pîini fierbinți, pîini pe gratis,
la fiece bătaie tot atitea pîini
cit inimile voastre bat leucocite.

Ziua sint casă, noaptea sint riu :
mă-ngrop de tot in pămint
și nu mi se văd decit lacrimile.

dan david

Tata

tata, zeu bătrin și obosit, a plecat cu căruța
la pădure
intr-o zi de iarnă, intr-o zi de vară,
intr-o zi a nimănui
mă frigea briciul lui pe ceafă, pe spinare ;
soare usturător se intigea in mine ca un cui...

Era zăpadă, era intuneric și sentimentele mele
de vară
erau tăbăcite de tata și aruncate-ntre copaci ;
nu știu ce fel de dimineață era,
ce fel de seară
nu înțelegeam copilărie mai dulce ca muncal
mama lor de draci !

...eram frumos rău, tăcere aruncată-n zăpadă
Mergeam in urma căruței pe lingă risul lui
rece, pe lingă tata ;
cu plinsul meu sărac nu mai făceam
paradă...
Viața era a căruță cu nădușeală, boii erau
tăcuți, se invirtea roata...

Tata-mi scrișnea epitetul nescris intre dinți
și căram lemne cu căruța și-mi căram
sufletul pe jos
lubeam cu răceală și smerenie duioșia
bunilor mei părinți
care mi-au aruncat copilăria-ntre Oameni,
ciinele la os...

Cit te iubesc Tată, zeu bătrin
cu ochi de lup albastru !
Mi-ai arătat cerul pentru prima oară
și mi-ai arătat pămintul
și-am văzut acolo, intre stele, un alt soi
de astru

și-am văzut Destinul licărind acolo
și-l bătea ploaia, și-l bătea vintul...

În vagonete

El, făr amintiri călduțe la abirșie, el,
țăran și muncitor,
nație izbucnită din sinteza brutală
dintre nemuritor si zei și
Oameni : el nu a mai spus de copilărie,
de esența vechimii n-a mai
spus (El cunoaște zestrea de nebunie
și singurătate și muncă a unui popor
El mănincă realitatea și-i bea singele,
nădușala, din noapte-n lumină, de jos
pină sus)

Trece pe sub pămint și e frumos și e viu
e tot un fel de Soare enorm, tot un fel
de cosmos
și o Redacție a muncii și o răsuflare
de bombă, de trudă și rachiu.
Nu există nebunie !!! (Doar plinsul verde
și deochiat al
realității, doar Viață, doar un mileniu
fierbinte, frumos, naduros)
(inger negru și fericit de iarba achilor
muierii lui de-acasă,
iute, milenar, filosaf printre rădăcinile de eroi
și națiuni,
minerul tinăr și comunist și sincer iese
cu bucuria lui
din galeriile nopților adinci ; ce bație
de vagonete, de suflete, de cintece...)

leșeau afară veseli și teferi, curați și luminași
spre Viață, spre
mulieri, spre nunți, spre fete (și el, minerul
lanică Șopirlă
trudea o Imagine-n Suflet : mireasa lui de azi,
de miine...
și mai trăgea din trăscău și mai mușca
din carne, din lumina care
se năpustea-n Gura Minei, din pîine)

ion dragomir

Lumea în perindare

Flori funebre-s pescărușii,
și catedrala își are vrejii infipți in absolut...
Lingă trandafirii grădinilor de apă
mina stepei se coase-n mina orașului
și cenușe și brazi
și ripi și delte
ochiul și-l deschid
pe Bulevardul Cerului
...Pe faleză, lingouri de lună
risipite-n
butoniera pleoapelor – lumea-i
in perindare. corabia
plutește-n orizontul
mării. Orașul
varsă-n istorie
scaune de aur.
...Fiecare casă, imbobocește fluviul de
umbre.

Marea urcă și coboară
in buzunarele ei intilnesc inecații
și cintecele murdare de cenușe.
Marea-vapoare-nmugurind,
Marea dintotdeauna se numește iubire.
...Mamă eu mă strecar ca o trestie
printre degetele de fier ale orașului –
lanterna
sparge peltele-ntunericului.

Pămîntul, iarba și eu

Pămintul naște pămint.
Fiecare arbore-i un ochi mai treaz
decit altul.
...Urc, și cit de lung imi va fi voiajul
cind multe-s capcanele pe drum ?
Mă nasc
și fiecare treaptă pentru
altă treaptă,
imi lărgesc slujba
sint sever
și-s certitudine,
sint zbatere de aripi fără sfirșit.
Incendii laolaltă, muncesc oamenii.
Nimănui privirea nu i-a-nchid,
totu-i perindare, intangibilă-i
patria
...Pe-aceeași rampă cu mine sint mii
de concurenți.
și nu intotdeauna pierderea-i a mea.
...Pămintul e mai ușor,
nu mai construim morminte ci flori.
Semințele se fac stilpi.
Gindesc și acționez asemeni trandafirului.
Sint fructul din care patria mucnește,
patria are un trecut prezent in viitor,
viață in concurs sintem in patrie.
Fiecare-i a trecere
cel ce stă-n jilț tăcind-o pe obositul
are de la-nceput
portretul Nimicului !
Sint precaut pe-ntreg traseul...
Pămintul poartă scara soarelui,
pămintul este efortul și instinctul
este reinnoirea libertății.
Pămintul e pianistul mincat de pian,
pămintul, iarba si eu
sintem călătoria pe care-o provoacă
soarele.

* * *

Iubește și nu vei putrezi...
Invirte-te copac pe sufletul meu,
frunze duse ca săbii in aer
să fiu !
...Doarme cerul plins in mine !
...Călătorim cu lămpile aprinse.
Inima-mi, vrea să se facă icoană
nu icoană aricui,
nu icoană bolnavă
nu cu străluciri obosite
ci icoana
albastră, albastră
de singele tău
purtată.

mircea stăncel

Sub dalta nopții învie dimineața

Sub dalta nopții învie dimineața,
Veniți sint spice de iubiri,
In căușul grădinii spălați-vă fața
Să vă rămie rouă-n amintiri.

Luați vară in pluvioase mîini,
Icoana arzindă in tine,
La albastrul de doină te rupi și te-nchini
Și liniștea seamăn-a-n gustul de piine.

Răsadul de piatră e crud,
Veniți să vedeți cum se zvintă,
In boabe de rouă se aud
Orge albastre cum cintă.

Cînd fulgeră atunci vedem

Cind fulgeră atunci vedem
Ciți oameni are satul primăvara,
Cind fulgerul atinge pomu-n subțiori
Abia atunci se incălzește seara.

Cind e-ntuneric de te rănești de el
Abia atunci se naște ziua,
Cind sint romăncele inchise-n case
Abia atunci lucrează piua.

Constantin Găvenea :
„Flori"
(Din expoziția deschisă la „Căminul artei")

Cind focul arde-n care-adinc
Atunci se-aud flăcăii spărgind noapte,
Cind graiu-ncepe-a obosi
Atunci s-aude inima in șoapte.

Cind din ogoare nu putem ieși
Că ne izbește griul și porumbul greu,
Abia atunci arată dealul
Curat și imbrăcat frumos mereu.

Visele lui

Visele lui aricît ar fi de gri
In casa mică și autumnală,
Sub răsăritul fiecărei zi
Ion despică izvorul și se spală.

Il trezește cimpul pe măria sa,
Sub aripa păsărilor e vară,
Oricite vise noaptea ar visa
Apa din adincuri va rămine clară.

De multă înălțare holdele asudă,
Ion le simte-n spate și-n obrajii lui,
Intors de la izvor cu fața udă
Se răcaresc ștergarele din cui.

lelia munteanu

Psalm

bunicii mele Maria
din Sighetul Marmației

și vor veni prundarii din depărtate ape
cu carele-ncărcate, de somn imprejmuiți
la marginea pădurii cămașa să-și ingroape
și să-și ingroape biciul și caii osteniți

terește-te bunică să le mai ieși in cale
ei scutură lumina ca pe un pom, socat
și numai singe cade din ramurile sale
și-aș vrea să-ți spun bunică mai mult și nu
mai pot

Norocoasa alegere

mi-e limba atrăvită de-atita așteptare
și miinile, mireasă, mi-au amorțit pe ham
a inceput să crească pe cal a iarbă mare
și iar îți bate calul cu coama lui in geam

mireasa mea curată, dușmanul meu de preț
atita așteptare ne-a ingropat pe rind
plecații tăi datornici, și cal și călăreț
din degetele tale ușor alunecind

Bocet de călătorie

lui Grigore Andrei

bate ploaia-n hamuri, caii se grăbesc
fiule tătarnic, cit te mai iubesc
și miros a piine caii, și-a petrol
biciul spaimei noastre le mai dă acol

singelui meu umbra-i ești cind il străbați
cit sintem de tineri și neinvățați
doar in palma lumii drumul e tăiat
mirii spaimei noastre pururi ne-am aflat

lemnele trăsurii gem după secure
și-o să vin-amiaza, caii să ni-i fure
fiule, mai iartă-mi plinsul părintesc
a venit răgazul să te moștenesc

bat in poala palmei caii trapot crud
tu de lingă mine strigă să te-aud
se oprește ploaia, caii noștri-i ceartă
tu de lingă mine strigă și mă iartă.

Joc

coboară iubita din lungul tramvai
pe care il trag a mulțime de cai

stă neaua să cadă pe-a casă-n oraș
te-aștept ca un brav și te-aștept ca un laș

te-aștept că te-aștept și te-aștept să te-aștept
un glonte mă bate pe umărul drept

un ciine se gudură, unul mă mușcă
traversele-s late cit patul de pușcă

nu-i glas să străbată distanța-ntre noi
eu inchis intr-o luni, tu inchisă in joi

Cîntec

e plin cu otravă paharul
pedeapsa cu moartea-i rostită
azi nu va mai trece marfarul
cu cea mai nedrept de iubită

degeaba prin halte se-arată
vreun prinț tirindu-și armura
pustie stă calea ferată
și arsă, prieteni, ni-i gura

e plin cu otravă paharul
un prinț călărește spre casă
azi nu va mai trece marfarul
cu cea mai nedrept de frumoasă

ce gîndește, ce scrie tînărul scriitor

MIHAI URSACHI : «Doctrinele, care de multă vreme evocă moartea artei, mor pe rind, iar arta, poezia, sînt astăzi mai vii decît oricînd»

Născut la 17.II.1941 la Strunga — Iași. Studii: liceul „Laurian" din Botoșani. Filosofia și Filologia germanică la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași. Debutul în presă : 1958. Cărți publicate : Inel cu Enigmă, 1970 (Premiul Mihai Eminescu pentru debut în poezie), Missa solemnis, ed. Eminescu, 1971 (Premiul Asociației scriitorilor din Iași). Poezii, ed. Junimea, 1972, Poemul de purpură și alte poeme ed. Dacia, 1974, Diotima, ed. Junimea, 1975, Marea Înfățișare, ed. Junimea, 1977 (Premiul Uniunii Scriitorilor), Zidirea și alte povestiri, ed. Cartea Românească, 1978, Arca, ed. Junimea, 1979.

— Aveți o artă poetică, stimate Mihai Ursachi ?

— Este de crezut că orice autor al mai multor cărți, chiar dacă n-a avut inițial ceea ce Dvs. — cu d mare — numiți artă poetică, între ghilimele, și-a făcut-o citindu-și propriile volume. Chiar cei care susțin că nu au o artă poetică sau susțin principiul de a nu avea o artă poetică, probabil că au una pentru că a fi impotriva artei poetice este, în cazul cînd ai talent, cel puțin un început de artă poetică. Trebuie să vă spun că nici în adolescență și nici acum n-am stat cu „Ad Pisonem" și cu Boileau sub nas.

— Deci, nu v-au tentat rigorile ?

— În ce mă privește, ca unul care la 16 ani eram deja student la filosofie, am avut răgazul și, poate, inclinația, de a medita, printre altele, și la poezie. Iar în ultimii 10 ani mai ales la poezie. Rezultatul acestor meditații nu este poezia mea ci articolele și eseurile despre poezie, articole care ar putea forma un volum. Ipoteticul cititor al acestui posibil volum ar putea să-și facă o idee despre ideea mea de poezie.

— Într-o discuție anterioară acestui interviu spuneați că-i mai ușor de arătat ce nu este poezia.

— Am spus adeseori ce nu este poezia, dar pot spune și ce este poezia. Chiar pot să vă dau o definiție pe loc : poezia este Logosul (Cuvîntul) în ipostaza lui triumfătoare și sinucigașă.

— Cum conciliază poezia Dvs. magia și ironia?

— Orice literatură cît de cît reușită izvorăște dintr-o tensiune a unor opuși. Dacă mi-aș autoanaliza constituția psihică mi-ar apărea mai degrabă inclinația spre tragic decît spre ironie. Se pare însă că de la Shakespeare și mai ales de la romantici încoace ironia a devenit dublul inseparabil al simțămîntului tragic despre existență. La ora actuală, o trăire tragică, așa cum în unele dintre poeziile mele mi se pare că găsesc, nu poate fi decît complementară unei viziuni radical ironice asupra Ființei și asupra ființei (individuală).

— Se întîmplă aceasta printr-o denunțare a poeziei ?

— Evident. Orice „postură" poetică poate și trebuie să fie demitizată, demolată ca impostură. În felul acesta se naște o nouă postură lirică pe ruinele primeia, mai puțin convențională decît aceasta și deci, victorioasă : procesul continuă astfel la infinit. Este marea speranță și adînca dezolare a poeziei.

— De ce „adîncă dezolare" ?

— Poezia conține în sine germenele Neființei, al propriei sale neființe. În clipa și din clipa deplinei neființe abia atunci poezia se instaurează în deplinătate ca Ființă. Procesul este infinit.

— Orice teorie despre „moartea artei" este, astfel anulată ?

— Doctrinele, care de multă vreme evocă moartea artei, mor pe rînd, iar arta, poezia sînt mai vii astăzi decît oricînd. Credința mea este că nici măcar odată cu neantizarea (evocată de unii) a speciei umane poezia nu va fi neant ci deplinătate în ființă, adică în Logos. Odată contagiate de febra vieții și a spiritualității, firele de pulbere cosmică, gonind spre marginea marginilor Universului, pulbere ce odată va fi fost ochi omenești iluminați de geniu și iubire, cărți de poeme, aceste fire de praf cosmic vor duce vestea vieții și spiritualității în cotloanele întortochiate ale metagalaxiilor.

— Poezia dumneavoastră a fost etichetată de unii critici drept manieristă.

— Da. Unii critici au vorbit de manierism. Această etichetă se aplică și altor autori, unii dintre dînșii, de neîndoielnică valoare. Există, din păcate (mai bine zis, din incultură) o neînțelegere asupra termenului de manierism. Înțelegerea curentă și greșită a acestui concept constă în părerea că un autor e „manierist" atunci cînd sau pentru că scrie „à la maniere de..." cutare. Un astfel de autor nu poate avea valoare pentru că, după cum se știe, în artă, imitația nu are valoare. Or, termenul de „manierism" aplicat unor autori neîndoielnic valoroși înseamnă cu totul altceva ; el se referă, în principal, la sensul pe care-l dă acestui cuvînt Hocke într-o celebră carte apărută în traducere și la noi. În acest sens cuvîntul nu are nimic peiorativ sau minimalizant și, în ce mă privește, nu am nimic împotrivă de a fi considerat „manierist" pentru că eu nu scriu în maniera nimănui, nici măcar în maniera lui... Mihai Ursachi.

— Aveți încredere în cartea de poezie ca „obiect" ?

— Îmi amintesc de o scurtă discuție cu un poet român contemporan care spunea despre cartea sa că nu este o carte ci un „obiect". Este sigur că poetul respectiv nu acorda cuvîntului „obiect" sensul filosofic de obiect al cunoașterii sau măcar al lecturii ci doar sensul prozaic al existenței obiectuale. Adică el voia să spună că volumul său este un obiect așa cum obiect este scrumiera sau press-papierul. Cartea lui era, într-adevăr, un astfel de obiect fără titlu și fără structură interioară care face dintr-un „obiect" (un număr de pagini tipărite între două scoarțe) o carte. Și chiar o carte de poezie. Eu pretind că scriu cărți nu obiecte.

— Ce s-ar putea face pentru a compensa într-un fel lipsa de audiență a unui poet datorată circulației restrînse a cărții sale?

— Trebuie să vă spun că eu vorbesc din punctul de vedere al poetului și nu al editorului sau librarului. Pentru mine ca autor al poeziilor mele este indiferent că ele se difuzează într-un milion de exemplare, în trei exmplare sau deloc ; ca bun cetățean firește că doresc să fie difuzate în cît mai multe exemplare cărțile bune și în cît mai puține sau chiar deloc cărțile proaste, dar cum editorul și librarul nu au căderea sau misiunea de a scrie poezii tot așa nici poetul nu are căderea sau abilitatea de a-și dirija tirajele. În privința compensării de care vorbeați, presa literară sau rubricile de literatură din cotidiene condiționează în mare măsură receptarea unei cărți și, deci, destinul ei. Publicații ca „Scînteia tineretului", „Luceafărul", „România literară" au adus și continuă să aducă mari servicii cărților de valoare scrise de autorii tineri.

— V-am auzit în aceste zile vorbind despre tinerii autori. Îi știți chiar și pe cei care au publicat numai prin reviste. E un lucru mai rar întîlnit. De ce o faceți ?

— În primul rînd din plăcere. Mai apoi dintr-un sentiment al datoriei față de poezie. Se știe că poezia lirică este apanajul tinereții. Acolo trebuie să căutăm și acolo, în propria mea tinerețe, am căutat-o și eu.

— Cum vi se pare această poezie a autorilor tineri ?

— Ar trebui specificat mai întîi cine sînt tinerii ; eu nu mă mai consider un autor tînăr ; un poet tînăr este, de exemplu, Traian T. Coșovei sau Petru Romoșan. Despre cel de-al doilea am avut prilejul să-mi exprim părerea încă de la strălucitul său debut, pe primul l-am cunoscut abia aici, la Pîrîul Rece, în iarna lui '80 și chiar zilele acestea citesc volumul său **Ninsoarea electrică**. Este un excelent poet : noi toți sîntem niște excelenți scriitori. „Bine de noi, rău de concernul Lockheed !" (Traian T. Coșovei).

— Ce-ar diferenția un scriitor tînăr de unul matur ?

— Un scriitor tînăr s-a născut cu altfel ani în urma unuia mai puțin tînăr cu cît e mai tînăr decît acela. Cred că asta-i diferența. Firește că un scriitor mai tînăr poate fi mai puțin talentat decît unul bătrîn. Sau invers. Nu-i nici o relație de necesitate între data la care te-ai născut și cantitatea de har ce ți s-a dat. Totuși eu mă consider mai norocos decît Ienăchiță Văcărescu pentru că eu l-am putut citi pe Eminescu, pe cînd Ienăchiță nu. Asta nu înseamnă că, automat, aș avea și mai mult talent decît Văcărescu.

— De ce ați încercat și proza ?

— Proză este un fel de a zice. E vorba în fond de cîteva prozopoeme (**Viața pe rug. Moartea și viața lui Aspasio** s.a.) precum și niște meditații mai mult sau mai puțin poetice asupra condiției poetice. Nu cred că am talent de prozator.

Dar, întrucît se pare că sînt din nou pe cale să mă dezic (pare-mi-se pentru a doua oară) de această carte, dragă inimii mele, hai să punem punct.

— Ce întrebare acută ați așteptat de la acest interviu ?

— Întrebările cele mai acute mi le pun eu însumi mie însumi în tăcere și singurătate.

— Și pentru final ?

— Pentru final vă propun acest... **Autointerviu : „Vezi-ți de treabă Ursachi / și renunță odată la obișnuința vicleană a poeziei. / Tu care în adolescență / ai vrut să te faci ofer, apoi / funcționar la „Piscicola", tu care (i-ai amăgit insomniile / cu sanskrita, cu Schlegel cu Bopp, pentru ce / persecuți tipografii, zetarii, amicii, oamenii cei / cumsecade (criticii literari nu contează. Sunt mult prea șireți / ca să citească ceva). Iată din nou / ai mai scris o poemă, te-ai mai tras încă o dată / pe stoară, mai bine / te-ai face copac, boiler electric sau varză. / Termină naibii."**

Constantin Stan

mihai cantuniari

O rog

a rog cu umilință-n glas
să mai deretice prin lume :
buza prăpastiei s-o prindă-n capci,
să netezească valurile, colții,
pămîntul gras să-l vindece de crampe
cu o infuzie proaspătă de singe ;
s-adune bumbii stelei, lucitori,
și să incheie nopțile la git,
cu morții să repete răbdător
lecția pe-a doua zi, mereu mai grea ;
să ia cu mătura colbul stelar
depus in aripe zbircitură
a chipurilor răsturnate
spre un sardonic SUS.

Dar ea nu vrea să mai ridice-un deget ;
stă-n virf de pat, posomorită ; spune
„Ești vinovat — ai supraviețuit."

E un apus în orice presimțire

Pieritoarele tristeți par a nu fi fost niciodată.
De moartea noastră, indelung deplinsă, am uitat.
Nu mai credeam că cineva a să ne scoată respirația
— la cea mai mică neatenție — la mezat.
In fiecare Eu sălășluiește 1,
ca intr-o grotă fără fund — un vaer.
Sub răbufnirea urilor de rind ne-am risipit
ca păpădiile, carnea prin aer.
E un Apus in orice presimțire ;
pe nări se lipesc văluri de mireasă.
Eu imi rotesc privirea atit de neagră neagră
și scormonesc prin umbra atit de deasă deasă.

Scrisoare de la țară

un țipăt mic,
sfredelitor, plopind,
(ac rupt in patefonul nopții)
e spaima indulcitoare
a unui miel dind buzna in viață
și-aprindu-se năuc.

Pe strada mare scapără sudălmi.
Famelică, noaptea ne-ncearcă.
Ești ca pecetea de inel intrată-n carne !

Doar dimineața stind la geam
primește defilarea cea tăcută
a sentimentelor nealiniate.
Pilpiitoarea devenire a lui doi.

În a zecea lună

O dimineață ca toate celelalte
— polip golit de singe, flasc burduf,
mă dibuie, mă-ncearcă, lung pe trup
imi plimbă muceda ventuze.
Ca să nu țip privesc posac
la fata scofilcită dintr-odată
a omului care-a făcut implozia.

Pe frunze moarte
toamna ne trimite
sfișietoare cărți de vizită. Doar tu
nu vrei să nești, de-atita timp
insărcinată cu speranță.

Întind pe ceruri mîini

Eu voi alege unduirea ta
pe faldurile altui inceput.
Un rai uscat, turtit, de mucava,
să mă rețină n-ar mai fi putut
Eu voi alege blinda ta mustrare
și covălia-n care mă mlădiu
ca fieru-ncins, sub cruda sărutare
făcindu-mă să știu, să uit, să știu.
Intind pe ceruri mîini și te desprind
din oarba ta plutire. Iți dau ghes
aicea să rămii... intind
pe ceruri mîini... Aleg ? Am fost ales ?

(din volumul „Plante carnivore", în curs de apariție)

mircea constantinescu

Basm fără happy-end

Se mai reface cite un perete, un acoperiș. Toți cred că sînt mai arătoși decît înainte pereții mirosind a var proaspăt, acoperișurile din carton sau șindrilă. Numai norocoșii au capturat tablă rablagită de la rezervoarele, tevile de esapament sau ațașele motocicletelor ocupanților și acum o folosesc, desteptii, care mai de care. Pereții proaspeți și acoperișurile sug și dăruie scarele ca niște uriașe oglinzi, pe toți îi dor ochii, cine să se astimpere și să nu mai privească ?... La numerele 29 și 21 și 43 și 68 — poate că îi caută din priviri minioase și speriate mamele, poate că îi strigă, alarmate din nimic, cum sînt mai toate țărăncile Bucureștilor. Vor să știe dacă tîncii mai sînt pe stradă — pe ulița asta mare-mare, de-o numesc oamenii locului stradă. Și se ițesc femeile pe la porți, care cum arată, așa, luate ca din oală de niscaiva spaime sau zvonuri sau, dimpotrivă, mutenii desăvîrșite, aducătoare de bucluc. Și părăsesc iute ulucile și prind să curete mai departe sfecla sau varza sau cartoful uitate în mină. Și-au făcut una alteia cite-un semn, adică „La te uită !" și „Ai zis ceva ?" și „Tocmai că", apoi s-au despărțit lăsîndu-i în plata domnului — opt, cel mult zece ani au toți, cum să nu le convină !

Ticuță a făcut ieri zmeul, a ieșit din mîinile lui un zmeu ! Acum, mîndru nevoie mare, așteaptă să bată vîntul colo, sus, în duzii de pe mogildeața de colină, unde pe vremuri odihnea fosta casă a italianului, Giulio-zugravul, bombardată și ea în aprilie trecut. Mai trăiește, susțin unii, e prin munți, dar casa lui, ce ruină !

Frunzele clipocesc, independente. Cîte o crenguță îi zgîrie. Sînt ca niște pisici crengutele-astea, cum le-a zis-o Nini, azi-dimineață, are dreptate Nini. „Ești mai sus, Nini, dă-mi și mie c-ai multe deasupra capului, ce să fac dacă n-ajung ?! Îi întinde lingura palmei cămășuită cu dude cărnoase, negre. „Bă țică ? Tu-auzi ce sporovăiesc muierile-alea, colo, de răniți și prizonieri ?" „De cine zici că... ?"

Nini nu știe. Miai nu știe nici el. Atita doar că Nini, îndoit, privind în jos, surîde zărindu-i pustiului buzele mov. „Bă, indigoule !" strigă, bucuros că Miai, cum a prevăzut, se miră iar : „De ce zici că... ?" „Buzele, ți le-ai făcut harcea-parcea !" „Și tu-ai buzele murdare și degetele murdare, țiganule, spoi-tingirule !" I-a plătit-o... Jos se vor bate. Acum mănîncă și sînt fericiți. Putea să-l facă pui de curvă, a auzit-o la colț, alaltăieri, în dreptul brutăriei lui Gafencu, se-nghesuia lumea, topor și-unul, așa, cam de talia lui Ticuță, tuști-deodată înaintea tuturor și-atunci numai ce strigă la el un

Constantin Găvenea : „Casă la Fundata"

răpciugos într-o cămeșoaie, fără izmene : „Piei d-acolo, bă pui de curvă !" Iar el, Miai, s-a-ntors s-o-ntrebe pe Iulica, soră-sa, ce-i aia și Iulica și-a-ndreptat degetul spre pieptul ei mustos, aproape slobod sub otreapa rochiei, să-și piardă cercelii de pistrui și-a apăsat acolo și Miai n-a-nțeles și-atunci fata s-a aplecat și i-a șoptit : „Ie ce fac și ieu, aia !" și Miai parcă a priceput ceva-ceva, c-o zărise doar de multe ori făcînd baie-n curte. Oricum, a avut la ce să se gîndească, erau vreo 2? înaintea lui la coadă. Important e că acum mănîncă și sînt fericiți. Numai tăbliile îi [illegible]

Iar nicioarele sînt și ele tot niste crengi. Miai l-ar întreba pe Nini despre asta, Nini e tar-sus, aproape de stîrși. Picioarele, da, care se dezdoaie, se arcuiesc și înțepenesc, cîte nu știe ele-n stare să facă, se pricep la toate picioarele, degeaba, totuși. Cînd vor cobori o să primească iar palme pentru zgîrieturi și întîrzieri și dispariții și-atunci picioarele, degeaba...

Jos, ciucit pe pămînt, Ticuță încă mai mestecă ceva la zmeul lui. Îi lipsește un dreptunghi roșu lucind ca un singe frumos. L-ar întreba, Miai, din mijlocul durerii, de ce tot primesc ei atîtea palme, n-au și mamele altceva mai bun de făcut ? ! „Auzi, Ticuță, de ce tot ne... ?" Ticuță ridică din umeri. E cel mai mare dintre ei, totuși, ridică din umeri și se îmbrobodește, dar imediat zice, pricepînd : „Nervii, tîmpii nervii e de vină ! E ca ales, cartilagiile de le-ntind potăile pin curti, pricepi ? Se bat pînă pă ele, văzuși ieri... dac-ar avea și ele bărbați să le-ntindă și să le frămînte pînă-n draci, ar cuminți și ele, femeile, dacă nu, nu și pace ! La benoclează-te-ncoa' ! Îți place cum iesi zdreanța mea ?..."

Zdreanța — adică zmeul ! I-auzi. Dar vorbele ăstuia de jos i-amintesc lui Miai de Iulica. Și Ticuță, ce figură ! Încă de cînd nu se mai duce pe la școală, dă din umeri la orice întrebare, fie c-o să răspundă ceva, fie că nu ! Ce tip ! Maică-sa, ehee, maică-sa e-o femeie frumoasă, foc de frumoasă. Circotașii și ciăpăugii clevetesc că-i rea de muscă. Miai l-a întrebat odată pe Ticuță dacă-i ceva de rău și i se pare că taman de-atunci Ticuță și-a făcut obiceiul cu ridicatul umerilor, a năting ! Pe cine altul să-ntrebe de una și alta ? Ticuță e om cu carte, are aproape trei clase la activ, pe cine-altul să-ntrebe. De cum s-a lăsat de școală a învățat să facă zmee. Acum le potrivește mari-mari, cel de ieri trece cu mult peste un metru. Nu să le vîndă. E dat naibii Ticuță ăsta !" „Ca ce să le pierd pe capacele de sticlă sau cataramele sau timbre d-alea din Maroc sau Somalia sau Germania ? Ce, oi fi tun prost ? !" „De ce-i zice Germania și nu Nemția ?" I-a cercetat atunci. Pune și-acu întrebarea, tare, Nini nu-i răspunde. Clar că-i cam năting și Nini, ce mai ! Vorbesc ăia mari pe la cozi despre cartele și bonuri și achiziții, despre hîrtii de-o mie și de-un milion, despre nemți..." Nini, mai lasă-mi niște dude, ce dracu' ! Că n-ajung !" Nini se strîmbă, nu-i mai întinde căușul palmei.

Undeva, peste coroane și acoperișuri, își face loc spre ei uruitul de morgă al unui tramvai rătăcit.

Pentru că Nini are un cîrlionț roșcat în frunte, îi sare repede tandăra. Doar ce-a încercat Miai să se strecoare pe lîngă el, că-l și loveste peste mîini. Miai nu plînge așa ușor, celălalt loveste, lovește, mut, îndîrjit, locul de sus e doar al lui, al lui ! Și Ticuță ăla, ocunat cu zmeul lui, nu poate interveni ! Apă vie fără rost... A-nceput [illegible] ! Cutremură crăcile, nu alte ! Jos, Nini, jos, caținele ! Spoitingirule, ți-arăt eu [illegible] !

Au coborît. Jos [illegible] ar trebui să se termine armistițiul. Nini, absent, mănîncă dude, aruncîndu-le în [illegible] cu boltă — mărul lui Adam îi joacă [illegible]. Orice poate să-i spună Miai : că-i nesimțit, că-i născut printre țigani, orice, numai să aud-o cumva vorba prizonier. Asta-i altceva. Și nu l-a lămurit nimeni cum și de ce, în rest asta-i meseria lui tăicăsu și-a tatăne lui Ticuță ei sînt sătui, au mereu cartofi și varză și [illegible] sînt fericiți, așa că tot nu înțelege de ce se-aprinde Nini dacă-l face prizonier. Ceafa tot l-a pocnit. Nu-l poate lovi însă oricînd, dacă Miai va mînca și la prînz și [illegible] ! Ce mai papară o să-i trasă el lui Nini ! Vede el, oho !

Acum, cînd [illegible] trebui să se bată. Vîntul nu va ține mult, e vreme [illegible] și mai vor [illegible] Miai nu-i mai arde carnea. Trebuie [illegible] să-l urmeze. Nini [illegible] rezemat cu dosul de [illegible] brațele ca o [illegible] cozii. Cei doi [illegible] Miai mai întoarce-o [illegible] s-a desprins de [illegible]. Ceva îi [illegible] că Nini e [illegible] au avut un [illegible] Dacă [illegible] plecat ăla, a [illegible] Miai [illegible] parcă mai scoată — Miai [illegible] nemuc — [illegible] [illegible] [illegible]

dorin măran

debut

Îmi asum cu o deosebită plăcere riscul de a recomanda cititorilor şi — cine ştie — chiar criticilor, pe tînărul prozator Dorin Măran. Acest tînăr, cu privirea lui zîmbitoare şi scrutătoare, venit de pe meleagurile hănăţene, scrie o proză care atrage luarea-aminte prin gravitatea dur-elegiacă a tonului, prin realismul fundamental al temei şi prin foarte acuta exactitate a scriiturii.

Dacă e să identificăm o anume înclinaţie spre experimentul epic, în ce-l priveşte pe Dorin Măran, chestiunea trebuie raportată la dorinţa sa de a valorifica din unghi actual anume cuceriri ale tradiţiei. O tradiţie mai veche dar şi mai nouă, căci, în chip revelator, schiţa de faţă degajă un farmec aparte „un farmec rezidind în neaşteptata interferenţă dintre duhul prozei lui Agârbiceanu şi a lui Sorin Titel. Aşteptăm cu legitimă încredere viitoarele manifestări epice ale lui Dorin Măran.

NICOLAE CIOBANU

Mestecenii

Norii se sparseră ca sub zguduirea unui cutremur. Văzduhul se lepădă de ploaie iar depărtările se luminară. La buza Virtoapei, peste apa Bolvaşniţei, moara lui moş Gheorghe mai scăpără o dată în lumina fulgerului, apoi se cufundă din nou în umbra groasă a copacilor care o petreceau din jur împrejur. Pe creştetul ferestrelor se scurgeau ultimele picături de ploaie lăsînd în urma lor, pentru o clipă, o dîră subţire de umezeală: Pe dinăuntru, un abur rece ceruia ferestrele. Pilpîiri de luminări aprinse se hărţuiau pe cenuşiul lor. În odăi se ţinea o linişte grea, de apă stătută, cînd şi cînd numai se auzeau de afară gemetele copacilor plesniţi de vînt.

Sub ţolul aspru, din păr de capră, care o învelea pînă la subsioare, bătrîna părea să nu aibă trup. Ai fi zis că aşternutul ascunde o scîndură şi nu un om. Respira anevoie, pe gură, o gură strîmbată de vreme, vînătă şi încreţită ca brazda ocolită de ploaie, respira anevoie horcăind îndesat, pieptul i se ridica cu greu la fiecare răsuflare de parcă l-ar fi apăsat cineva cu mîna. Văzută de sus, gura deschisă arăta ca un hău neguros. Cu palmele împreunate deasupra ţolului, cu ochii deschişi, fără culoare şi fără privire, ai fi zis că se dusese de mult dintre cei vii, aşa, nevegheată în ultimele ei ceasuri, fără ca cineva să se fi aplecat deasupra ei. Dar baba era încă în viaţă, poate mai avea şi mintea limpede, aşa cum o avuse întotdeauna, nu se putea şti însă, căci de cîteva zile înţepenise toată, în cîteva ceasuri i se stricaseră şi mîinile şi picioarele şi tot trupul, altădată sprinten ca o lăcustă. În ziua aceea se ostenise mai rău ca altădată. Parcă simţise ea ceva şi parcă se temea să plece pe lumea cealaltă, aşa cu casa în neorînduială, de parcă pe dumnezeu l-ar fi supărat praful din casă ori bălegarul din grajd. Se ruose de şale trebăluind de cu noapte şi pînă la lăsatul amurgului. Primul gînd îi fu la Voichiţa, vaca aia năroadă, trasă afară din pîntece moarte — aşa de rău o chinuise pe mă-sa — şi care se tăvălea, parcă cu dracu-n ea, cînd încercai s-o mulgi. Baba îşi puse un scăunel sub ţîţa vacii şi se aşeză pe dinsul. Cu o mînă ţinea ulcica de pămînt ars, iar cu cealaltă începu s-o mulgă, moale, tremurînd uşor de parcă se temea să n-o vateme. O mulse aşa, aiurită, cu gîndurile departe. De la o vreme laptele se sfîia să mai curgă căci baba uitase să-i strîngă ţîţa cu degetele; o mîngîia numai şoptind în nestire: Voichiţa mea, Voichiţa mea... Apoi îşi trecu mîna peste botul animalului pipăindu-i nările umede şi ochii şi urechile, apoi se duse cu ea de-a lungul grumazului lat şi moale şi-i scărpină pielea cu unghiile. Voichiţa îndreptă botul făcînd cu el un ocol în aer şi slobozind un muget de vreme rea. Pe babă o luă parcă cu frig. Se chirci toată, faţa i se strînse într-o schimonoseală dureroasă apoi trupul îi zvîcni de parcă l-ar fi înjunghiat careva. Încercă să se îndrepte de sale dar durerea n-o lăsă şi rămase aşa, ca bătută în cuie, cu spatele adus şi cu capul atîrnat ca o cracă de prun care se ţinea deasupra numai în coajă. Ieşită din visarea ei, baba dădu sore uşa grajdului dar la al doilea pas se poticni. Trase cu năvală în nieri aerul uns cu miros de bălegar şi se încumetă să păsească lung şi lute ca înzdrăvenită de puteri noi. Dar acum se îmootmoli de-a binelea. Picioarele o lăsară, oala îi căzu din mîini iar lapte se prăvăli peste naiele îngreunate de bălegar scurgîndu-se în adîncul lor şi lăsînd o dîră senină peste ele. Genunchii i se încovoiară şi baba căzu cu capul înainte la o palmă numai de dinţii ridicaţi ai unei greble uitate acolo ori trintite de coada vacii. Zăcu aşa o vreme strivind bălegarul cu nasul din care începu să curgă o suviţă de sînge. Cînd îşi veni în fire, virtejul din ea se mai potolise parcă, picioarele şi le simţea iar, puterile îi veniră la loc, numai un şuierat năprasnic îi snărgea urechile. Se ridică ne picioare, isi duse mineca nientarului la nas lenădîndu-se de sîngele împietrit şi ieşi din grajd. În ziua aceea mai dădu de mîncare la ciine, vărsă o căldare cu lături în vălăul porcilor, văzu de orătănii, schimbă nutreţul în iesle pentru vite, scoase brînză din putină, ouă din cuib, aduna o poală de verdeţuri din grădină şi, după ce mai deretică prin casă şi făcu ograda lună, se despuie de ţoalele cele vechi, se îmbăle în pîrîiaşul din spatele morii şi se gătî cu cele noi, cusute de ea în zile de odihnă. Multă zăpăceală i-ar fi tulburat mintea lui moş Gheorghe dacă ar fi văzut-o cu cită sfială şi grijă îşi punea ţoalele de gîteală, cum îşi potrivea lungimea catrinţei peste poalele încreţite, trăgînd-o uşurel pe după bracinarul încins sub piept şi cum, îndupleindu-şi marama neagră cu marginile înciucurate, o apuca de colţurile cele lungi în vîrful degetelor rotind-o grijulie deasupra capului şi legînd-o strîns în două noduri sub bărbie. Şi s-ar fi crucit fără doar şi poate văzînd-o cum lese din ogradă şi-şi face ochii roată, căutînd în bătaia lor, cu teamă, picior de om. Moş Gheorghe era cu trebi la sfat, în oraş, şi lăsase vorbă babei sale că avea să mai şadă vreo două zile pe la neamuri să-şi vadă strănepoţii, că cine ştie... După ce se încredinţa că nu-i suflare de om prin preajmă, dădu ocol morii, păşi peste podeţul din trunchi de salcă bătrînă, răzuit din topor ca să nu fugă talpa piciorului în lături şi ieşi din bătătura morii peste pîrîeazul curmat în gardul de mărăcini. Un muşuroi de cîrtiţă îi află piciorul şi baba îşi pierdu cumpăna. Încercînd să se priponească de gard, doi spini ascuţiţi şi iuţi îi intrară în piele. Îşi trase mîna brusc, ca muscată de viperă, o ridică apoi la gură şi-i supse locul vătămat. Apoi trecu mai departe, grăbită, unduind prin mirişti cu păpădie şi busuioc verde

Constantin Găvenea: „Construcţii în port"

pînă cînd în faţa ei se limpezi raristea cu mesteceni. Răzbi cu suflarea ţăiată şi cu spatele îngreunat. Se opri locului, cu faţa înseninată, să-şi tragă răsuflarea. Mestecenii! Era în mijlocul lor. Albi, mari şi arătoşi, cu coroana pierdută în jarul soarelui. Coaja subţire ca foaia de ţigară, coşcovită din loc în loc, părea o plasă de ploaoie ridicate care sclipeau molatec la slabele gîngăveli ale vîntului. Albeaţa le dădea un aer fudul.

„Ca mîndri îmi sînteţi" şoptea baba în gîndul ei, ruptă de pe lume şi ochii i se împăienjenîră, şi o salbă curată de lacrimi îi împovără obrajii. Îi deslueşa greu, tot mai greu acum. Mestecenii începura să-şi piardă forma, trupurile lor, unduind ca algele marine, se atingeau în treacăt şi se destrămau ca strop de vitriol căzuţi într-o căldare cu apă lăsînd ochiului privelişte unei puzderii de pete de culori care viermuiau fără să-şi găsească liniştea alunecînd şi risipindu-se ca apoi să se stingă şi să lase locul altora ivite ca din senin. Începu să alunece printre ei, uşoară, smerită, cu fruntea îngîndurată, avea paşii moi şi sfioşi, temîndu-se ca nu cumva clămpănitul lor să le destrame frumuseţea. Îşi ridică ochii domoliţi de plîns spre coroana lor albă cu pete sidefii, semeaţă şi tainică ca o mitră arhierească. Ochii ei amurgiţi răspîndeau priviri înfierbîntate, ca o rugă neîmplinită a sufletului, zămislită din vremi fără de început şi rostită mereu, mereu mai neîntinat şi mai plin de credinţă. Erau priviri de prefacere şi zămislire, de întregire a vieţii parcă şi, în acelaşi timp, de rămas bun, adînc şi cuviincios, fără tresăriri palide ori zbuciumate. Mestecenii simţeau asta şi, fluturîndu-şi cu jind capetele înfrunzite, o întrebau:

Continuare în pag. a 7-a

CENACLUL „RITMURI"

RADU CIOBANU

Consemnări

„Anii noştri — îndeosebi ultimul deceniu — au însemnat pentru Deva o veritabilă renaştere în care am avut şansa de a fi şi eu angrenat şi pe care am urmărit-o şi o urmăresc cu un fel de aviditate profesională. De multe ori sînt întrebat cu o discretă mirare, de către oameni care trăiesc în oraşe cu mult mai mari, dacă nu intenţionez să-mi caut un rost în altă parte. E o întrebare care mă nedumereşte profund de fiecare dată. De ce aş pleca? Întreb la rîndul meu. Se poate trăi, se poate munci, se poate crea aici exact ca în oricare altă parte a ţării. Adevărul e însă că sînt un sentimental; de Deva m-am ataşat într-un fel aparte. Ţin şi la Timişoara pentru că acolo m-am născut, ţin la Cluj-Napoca pentru că acolo cîţiva distinşi dascăli şi oameni de cultură m-au învăţat carte, ţin la Suceava pentru că acolo s-a născut „Nemuritorul albastru", cartea care din cîte am scris, mi-e cea mai apropiată. Ţin la Sibiu pentru că altfel nu se poate: e un fel de Napoli al nostru. La Deva ţin însă pentru că am crescut — ca scriitor — odată cu acest oraş. E cu totul altceva".

●

MIRON ŢIC

Respirăm prin fragede cuvinte

Ne-ntoarcem dintr-o prelungită iarnă,
Privim pămîntul întinerit de flori,
Uneori ni-e teamă de-o trecere rapidă,
Prin imense lucruri şi culori.

Preţuim iubirea ce arde între noi,
Cărările ne cheamă cu limba însetată,
Şi ne visăm în timp melodioase ploi,
În ţara de gînd, de pîine luminată.

Scriem poeme-n liniştea subţire,
Ne aşteaptă ora ca o stea fierbinte
Se luminează noaptea din privire,
Respirăm prin fragede cuvinte.

●

FLORINA JIANU

Sfiala

Mi-e greu să rostesc
Cuvinte de dragoste
Pentru locul acesta — anume
În fiecare din noi e o sfială
Ca în faţa celor de la care avem
Strălucirea pădurilor, cerul cu dor
Şi un nume.
Răsuflarea acestui pămînt
O încălzim ca pe o pasăre-n sîn
Şi nimeni nu ne-a poate duce cu sine
În pumn.
Nu se poate rosti
Dar plouă cu flori peste inimile noastre
Mirate.
Cu porumbei acoperim oraşele
În fiecare noapte
Şi ardem tăcuţi la hotar să ţinem departe
Furtunile.

●

AURELIAN SÎRBU

Blaga

Mirabilă,
lumina-i un dar
fără sete
încovoiat
la marginea cuvîntului.

●

PETRIŞOR CIOROBEA

Suprema rostire

Cu limba lui Miron Costin
Sau a Bălcescului
Cu tulnicele de senin
Din inima omenescului,
Rostim numele Călăuzei roşii
Ce ne-a trecut
În ţinuturile curate
Ale gîndului
Unde vieţuiau strămoşii.
Cu spicul grîului
Sau c-o floare, deschid
Porţile solemne ale rostirii
Numelui tău — PARTID.

IONEL AMĂRIUŢEI

Visînd lîngă statuia ecvestră a lui Decebal

Din coama calului alb se despletea o cărare subţire,
Cîmpia Română îşi deschidea braţele, în întîmpinare,
Ciobanii păzeau pe tîmpla Carpaţilor
Turme celeste — bulgări de soare.

Călăreţul venea dintr-o lume veche, străveche,
Cu două mii de ani povară în spate;
Cîmpia şi muntele au recunoscut călătorul: un dac.
Venea din istorie, pleca în eternitate.

MARIN NEGOIŢĂ

Cu cîntecul de patrie în sînge

Cîntecul drept cred că acum îl scriu
deşi în suflet sînt demult cascade
şi-o dragoste de Patrie ce roade
spre miezurile noi ca un burghiu.

La pieptul Patriei, lipit de roade,
îi simt căldura stemei ca un fiu:
mă iartă, mamă, dacă prea tîrziu
ţi-aprind pe frunte stele mirode.

Parcă şi eu abia acum mă nasc
cu cîntecul de Patrie în sînge —
stejar înfipt în luturi, nu un vreasc.

Cum iarba de la bulgări tartă stringe
eu de la Patrie mereu renasc
şi nu-i furtună să mă poată frînge.

●

CONSTANTIN GHEORGHE NAIDIN

Cui îi mai trebuie dovezi

Cui îi mai trebuie dovezi despre soare
şi despre lună şi despre stele
ca despre trei culori din drapel,
n-are decît să-şi convingă privirea
ţintind-o spre cerul patriei mele.

Cui îi mai trebuie dovezi despre semînţe
şi despre anotimpurile de legănat
ale sentimentelor dintre unelte şi oameni,
n-are decît să poftească lîngă vetrele noastre
pe care ard inimi ca flăcările-albastre.

Cui îi mai trebuie dovezi despre noi
şi despre obîrşia noastră străveche,
N-are decît să asculte gurile Dunării
care n-au fost, nu pot şi nu vor fi
niciodată astupate cu pumnul.

DUMITRU HURUBĂ

Noaptea unui medic

„Medicul se întoarse şi se depărtă repede. Tînărul privi uşa din faţa sa. Pe o bucată de tablă scria cu litere mari: „Sala de operaţii. Păstraţi liniştea". Apăsă pe clanţă. O lumină orbitoare năvăli spre el dinăuntru. Masa părea un catafalc... Şi toate începură să se învîrtească deodată în jurul său cu o viteză ameţitoare.

...În zori, medicul îmbătrînit parcă, îi lua pulsul în salon. Bolnavul deschise ochii şi un zîmbet abia schiţat îi destinse faţa.

— N-am murit? se miră în şoaptă.

— Eşti cam mîncinos, zîmbi şi medicul.

— Şi morfina dumneavoastră e cam veche, sau nu mi-aţi dat destulă. Am dormit prost. Tot timpul am auzit cum îmi scîrţîie creierul...

— A fost greu...

— Să-mi crăpaţi capul?

— Şi asta. A fost greu, fiindcă am fost în prima linie alături de un laş. Tot timpul voiai să treci la duşman. A trebuit să lupt pentru doi...

— Mulţumesc..."

●

GLIGOR HAŞA

Duras, solul

„O voce tînără, tremurată la început, caldă şi duioasă ca flăcările focului care mistuie necruţător trunchiurile ţinere, mai apoi, prelua melodia, învăluind oameni şi munte în lumina bucuriei de început; deodată glasul se împresură cu asprime de secetă şi ger, născînd în suflete prăpăstii fără ieşire către zeii de sus şi de jos. Lacrimile umezeau gene şi umezeau bărbi. Un oftat prelung învălui focul minînd flăcările ca limbi de balaur spre creştetul stîncii. Zara primi mustrarea din privirile înţelepţilor, săltă pe o stîncă ridicată ca un altar în cerul de foc şi schimbă cîntecul:

Mai trişti ca niciodată sînt zeii daci acum.
Un drum se-afundă-n neguri, se-arată iarăşi drum.
Ne-am însoţit cu munţii, cu codrii ne-am frăţit,
Nu-s căi fără întoarceri, poteci fără sfîrşit;
Ne-om împăca cu zeii ce ne pîndesc din zare —
Asfinte-n nouri soare şi soare nou răsare...

Din sute de piepturi răbufni cutremurător cîntecul soarelui, îngăduit obişnuit în prima zi din luna dedicaţiilor, cînd regele şi marii tarabostes ieşeau în Cîmpul Pîinii, cei dintîi cu plugul la arat.

●

TRAIAN FILIMON

Semnele luminii

Fluviu suav — lumina mă străbate
Fără întoarcere, fără apriie
Dar gîndul meu e o singurătate
În care-ncape-ntreaga omenire.

Nu-i tulburată răbrea de crepuscul
Chiar dacă-n stele-şi caută cuibare,
Pămîntul însuşi e un semn minuscul
Sub semnul lui etern de întrebare.

Un ochi viseză, călăreţ veghează
Mărul de aur, liniştea grădinii,
La miezul nopţii, ziua în amiază
Gîndul e semnul semnelor luminii.

●

FELICIA TRIF

Ca un val, primavara

Roua cuvintelor
Suspendate-n turnurile cetăţii
Şi zăpada, fir argintiu,
Ţapită lumină plină.
Doar eu rătăcesc în căutare,
Primăvara m-a cuprins ca un văl.

●

PAUL SOMĂCESCU

Fîntîna de comori

Din roci printre stele, sar aşchii de piatră,
o mînă s-afundă-n ţărînă din zări
departe-n adîncuri prin noaptea-ncleştată,
urzeşte-o fîntînă bogată-n comori.
Trec clipe, trec ore şi zile în şir,
şi cumpăna-i lungă de-aici pînă-n cer,
din miez de pămînt ţîşnesc în şuvoi
ţîşnesc nestemate — limpezi izvoare.

radio

r

Şcoala şi radioul

Evenimentul radiofonic al săptămînii care constituie obiectul cronicii de faţă îl reprezintă, fără îndoială, primul Congres al educaţiei şi învăţămîntului. Rolul nobil al şcolii — ca factor principal de educaţie şi formare a omului nou, de pregătire a forţei de muncă — a fost reafirmat şi confirmat ca o înaltă datorie patriotică. Alături de întregul corp didactic sînt chemaţi să-şi aducă o substanţială contribuţie la formarea şi educarea tinerei generaţii şi creatorii din domeniul literaturii şi artei, activiştii din domeniul presei şi radioteleviziunii.

Acest moment de însemnătate istorică pentru şcoala românească reprezintă, cu siguranţă, şi momentul unui bilanţ în care redactorii emisiunilor pentru tineret trebuie să desprindă din realizările şi imperfecţiunile emisiunilor la care au lucrat linia directoare a unei munci eficiente, cu rezultate probante în ceea ce priveşte înriurirea publicului ascultător. Bunele rezultate nu au lipsit (şi ele au fost consemnate în acest spaţiu la timpul cuvenit), asta nu ne poate face să uităm emisiuni care sînt lipsite de audienţă tocmai datorită formulei lor neradiogenice. Se impune înlăturarea formulelor învechite. Dacă şcoala nu-şi mai poate permite să apeleze la formule uzate — de genul profesorului atotştiutor, emiţînd verdicte **ex cathedra** — tot aşa radioul trebuie să recurgă la modalităţi moderne de captare a interesului tinerilor. Toate cuceririle învăţămîntului modern (în special în domeniul tehnologiilor didactice) trebuie să-şi găsească corespondent în emisiunile dedicate tinerilor, elevilor şi studenţilor în special.

Numai astfel se poate evita pericolul ca radioul să rămînă în urma şcolii. Or, radioul are la dispoziţie nenumărate formule publicistice de dialog cu tinerii săi ascultători. El poate evita cu uşurinţă verbiajul, lăsînd loc ideilor, sugestiilor, propunerii unor teme de meditaţie, venite mai ales din partea tineretului studios, a oamenilor şcolii.

Pentru realizarea acestor deziderate — care nu sînt nici utopice, nici greu de împlinit — este necesar să se urmeze îndemnurile conţinute în Chemarea Congresului educaţiei şi învăţămîntului, realizîndu-se emisiuni „străbătute de un fierbinte mesaj patriotic, care să ajungă la inimile copiilor şi tinerilor". Oamenii radioului trebuie, răspunzînd acestei Chemări „să sprijine eforturile şcolii, familiei, organizaţiilor de copii şi tineret în multilaterala activitate pe care acestea o depun pentru formarea tinerelor generaţii".

Constantin Stan

plastică

p

Valorificarea ideilor

Examinarea unei singure lucrări nu poate, desigur, să determine formarea unei imagini cît de cît corespunzătoare despre direcţia pe care se înscriu căutările unui artist plastic într-un anume moment. Ea poate sugera însă posibile coordonate ale intenţiilor artistului, poate preciza sensul unui demers, confirma validitatea lui în cadrul procesului unic al creaţiei. Din acest punct de vedere putem spune că expoziţia de la galeria **„Simeza"**, expoziţie reunind un număr destul de mare de lucrări de sculptură, încadrabile în specia plasticii de mici dimensiuni, este extrem de instructivă. Ea are, prin forţa imprejurărilor un caracter eterogen, fiecare expozant participînd cu o lucrare, aleasă, bănuim, în funcţie de preferinţe personale. Diversitatea preocupărilor evidenţiate în această expoziţie reflectă, la scară redusă, varietatea de viziuni şi modalităţi prezente în peisajul sculpturii noastre.

O primă observaţie, cu caracter general, care se impune, este aceea că majoritatea lucrărilor reflectă nu numai un grad de profesionalitate ridicat ci şi un interes marcat pentru valorificarea prin intermediul formei plastice a unui mesaj clar. Depăşind ideea că sculptura mică are o funcţie eminamente decorativă, mulţi dintre expozanţi au prezentat lucrări cu o bogată încărcătură semnificativă şi, am putea adăuga, emotivă. O întreagă suită de sculpturi reevaluează posibilităţile expresive în domeniul interpretării chipului uman, încercînd a defini ipostaze existenţiale prin forme de regulă esenţializate. La limita între geometrie şi figurativ se situează cîteva admirabile compoziţii cu forme sobre şi disciplinate, semnate de George Apostu, Paul Vasilescu, Vasile Gorduz, Al. Gheorghiţă, Anton Eberwein, Nicăpetre sau mai tinerii Mihai Buculei, Liviu Rusu şi foarte tînărul Leonard Răchiţă. Ei preferă definirea energică, prin cîteva trăsături, a formei, mergînd în pas cu o tendinţă ce îşi face tot mai mult loc în sculptura de pe toate meridianele şi care se manifestă prin refuzul oricărui element ce complică simplitatea iniţială a proiecţiei mentale a subiectului abordat. O concepţie întrucîtva diferită lasă să se întrevadă alte lucrări văzînd o mai mare insistenţă asupra elementului particular, capabil să sublinieze o anume specificitate, o anume dimensiune a trăirii. Sînt acestea lucrări în care perfecţionalismul clasicist se conjugă fericit cu sugestiile artei baroce sau imagistica suprarealistă. Rezultatul este, cum arăta recent în cronica sa un distins coleg cronicar, ce nu se sfieşte să insiste asupra valorilor conţinutistice, un comentariu cu accente diverse al condiţiei umane, precum în lucrările lui Grigore Minea, Radu Aftenie, Deac-Bistriţa, Cristian Breazu, Adrian Popovici, Nicolae Şaptefraţi, Ion Iancuţ. Nu fac notă distonantă, în aceste condiţii, lucrări unde accentul este pus pe un anume mod, tradiţional apropiat, de înţelegere a formei, precum este cazul în lucrările semnate de Iulia Oniţă, Iorgos Iliopoulos, Aurelian Bolea, Mihai Marcu etc. Nereuşitele expoziţiei, care ţin de graba de a prezenta unele idei abia schiţate drept opere împlinite, nu sînt de natură să greveze asupra calităţii manifestării.

Grigore Arbore

muzică

m

Osmoze

Scriitura ca produs natural, „sunetele din substanţa realităţii", stergerea barierelor între cuvînt, sunet şi lucruri, metatextul sonor, care se autocomentează, aşează compoziţiile lui **Sorin Vulcu** departe de orice teren geometric dinainte calculabil. Pornind de la un „generator textual" (versuri de Henri Michaux, în sceneta instrumentală **Indeletnicirile mele**; versuri de Nichita Stănescu în **Epica Magna**) sînt dezvoltate serii simultaneiste care am putea spune că ţin de o viziune muzicală fenomenologică.

Astfel, atît în **Osmoze** cît şi în **Epica Magna** („Pleonasme pentru dublu trombon") se urmăreşte viabilitatea sunetului mai presus de obţinerea sa pe cale sintetică; un fascicol de „viziuni" concrete în locul unei esenţe. **Osmozele**, muzică electronică dispusă în spaţiu panoramic, reprezintă o întrepătrundere organică a unor moduri care se distilează unul dintr-altul, creînd o muzică a cărei continuitate de accente dramatice sugerează osmozele micro — şi macrocosmosului. Noutatea se află în punctul de pornire (o teză ştiinţifică a lui Nicolae Sava): principiul obţinerii unor sonorităţi deduse din ultrasunete, care printr-o anumită divizare să dea un spectru de frecvenţă foarte bogat în armonice. Obţinînd blocuri sonore care sînt combinate cu sonorităţi programate de generatori (sunet sintetic), se redă o atmosferă de natură care sfîrşeşte (demonstrativ pentru expresia emotivă) cu melodia „Ciuleandrăi".

Aceleaşi dilatări ale sunetelor („unităţi spaţio-temporale") apar în **Epica Magna**. Secţiuni de versuri scurte, tratate ca nişte aforisme, declanşează atît ritmica muzicală cît şi dramatismul lucrării pentru fidelitatea sonoră a atmosferei, trombonul (cu două paviliioane) utilizează ca mijloace de emisie nu numai sunetul obişnuit, ci şi sonorităţi polifonice, transformări de timbru prin ridicarea presiunii sau micşorarea ei, estompări şi sonorităţi continue, ajungînd chiar la emiterea unor foneme şi silabe din poezie. Topirea cuvîntului în sunet, şi invers, alchimie pentru care sînt folosite microintervale (sfert, treime de ton, produse din rezonanţă naturală), creează o unitate dramatică neîntreruptă, evocînd adeseori bocetul, inflexiunile arhaice.

Aceeaşi extindere a mijloacelor de expresie, contopirile sunet-zgomot, pînă la dizlocarea sunetului, o urmăreşte Sorin Vulcu şi în lucrările sale camerale **(Echo I, II)**. Choralul benzii magnetice e format dintr-un grup de sunete peste care intervenţiile instrumentale care preiau aceste sonorităţi sînt tratate variaţional; pauza joacă un rol de discontinuitate suprapusă pe continuitatea benzii, realizînd un arc şi o creştere pînă la topirea sunetelor în armonice naturale. **Echo II** este un nou argument pentru „stergerea totală a frontierelor dintre genuri", pentru funcţia poetică a sunetului.

Grete Tartler

L-am cunoscut pe Tudor Arghezi

„Amintiri la statura ceasului de-acum“ (III)

Evocări de Valeriu Anania

CANDORILE MĂRȚIȘORULUI

Mentorul prietenul le-am povestit istoria cu cocoșii lui Arghezi și ei m-au îndemnat s-o scriu.

Era, bănuiesc, în 1933, primăvara. Malcă-mea se pomenise cu tensiunea arterială foarte ridicată și am adus-o la București, unde am internat-o, pe cîteva săptămîni, în spitalul Colțea, sub îngrijirea profesorului Emil Teodorescu. Gospodăria de la țară, cîtă mai era, rămăsese pe seama tatălui meu, bărbat ce poți să invidiezi tăria, dar „om al unei singure dorințe“, Anton Pann, pe care-l știi din scrisă-n cruciș: nicicînd nu și-a dojenit copiii altfel decît aplicîndu-le morala celei mai pătrunzătoare pagini din **Povestea vorbei**, și aceasta în ora vinovăției deajun.

În acest timp mergeam la Mărțișor o dată sau de două ori pe săptămînă, iar Arghezi nu uita să mă întrebe zîmbind :

— Cum se simte doamna, mama dumitale ?

Vorbindu-ne unul altuia de păsările sale, i-am spus că una din grijile mele era să rumpăr o capră pentru părinții mei. Vara îor au de unde lapte cît îi va cere pentru „mîță“ și fiecare nevăstuică o vînă. Or, laptele de capră era scutit de asemenea dări.

— De ce nu mi-ai spus pînă acum ? s-a înfuriat Arghezi. Pentru părinții dumitale îți dau eu două capre. Ale tinutive s-au împuțit toți nu sacrificăm iepuri, iar Paraschiva s-a împotrivit peste măsură. Oricum, ne vom întîlni să scăpăm de ele... Nu-i așa, Paraschiva ?

Am plecat cam pe gînduri. Mai tîrziu, ne întîlnisem să cumpăr o singură capră, mi-a zis. În al doilea rînd, stîlcindu-l pe domnul Arghezi cam cîrcotaș la paralele, mă întrebam cît o să-mi ceară el mie pe rele două capre și dacă nu voi avea neapărat să intru și eu tocmite. Trăiam dintr-o leafă de bibliotecar, din care jumătate se ducea la imposibile bătrîneți mai. Domnul Arghezi, îmi ziceam, ar fi putut să-și găsească un alt client. Lucrurile mele se urîțeau și mai complicate. O capră o puteam cumpăra din chiar remuneța părinților mei sau din satele vecine sau, în rel mai rău mai, din tîrg de la Drăgășani. Dar să duci tu două capre din București tocmai la Gîrci, iată o întîmplare care-mi dă de gîndit.

Încă o vizită, și încă două, pînă se mi-am luat inima-n dinți :

— Domnule Arghezi, cam cît credeți că o să vă datorez eu pentru cele două capre ?

— Vai de mine, se poate ? a intervenit Paraschiva.

Arghezi a izbucnit să rîdă.

— Cum te-ai putut gîndi la așa ceva ? Cîrnățile pe vin pe gratis, una din alta. E darul familiei mele pentru părinții dumitale...

N-aș putea să spun că în felul acesta mi-a fost mai ușor. Un dar de la Arghezi — mai ales în vremea aceea, cînd el încă trecea prin destule lipsuri — îmi părea mai greu decît dacă el mi-ar fi cerut un preț cinstit, ca între oameni care se cunosc.

Celelalte complicații încă nu aveau nimic să fie evitate.

Mălăi-mea a ieșit din spital hodorîncă, dar trebuia să mai rămînă la mine vreo două săptămîni, pentru un plus de tratament. Seara ne ghiceai cu gindul acasă. — Ce-i fiorul taică-tău singur, cu toate pe cap ?... Și, vădit tare cum era, și-a hotărît ziua plecării, fără putință de amînare, dar la o dată cînd nici eu și nici fratele meu nu o puteam însoți. Ca de obicei, trăsura cu caprele, bucuroasă că va avea lapte îndestulător și bevănoul, a decis ca ele să meargă în vagonul de marfă al acelui tren cu care va călători ea.

De la gară mi s-a comunicat să dau telefon la vigilare interzonală transportarea animalelor vii dintr-un raion în altul fără autorizație specială. Arghezi a trebuit să scrie o cerere în acest sens către Statul Popular al raionului în care se afla Mărțișorul, dar după discuții nedumeriri și consultații, ekci niri unul din noi nu știam dacă e mai nimerit să declare că el, Ion Theodorescu-Arghezi, dăruiește sau vinde soților Vasile și Ana Anania, etc. Nu mai știu la ce formulă ne-am oprit, dar nu aceasta fusese dificultatea. Cel de la raion m-ar întreba (nu mă dusesem cu cerere) dacă cele două capre au fost vaccinate ; autorizația nu putea fi dată decît pe baza unui asemenea certificat. Poetul, care nu se glndise niciodată să-și vaccineze caprele, a umblat cu telefonul prin toată mahalaua pînă ce a dat de medicul veterinar, undeva, pe terer, l-a scris dulce în ureche :

— Dragă doctore, caprele sînt pe mîna Paraschivei, știi-o că e cea mai bună gurantie, pe onoarea mea, dragă doctore...

Am obținut certificatul de vaccin și autorizația de transport. Eram plin de sudori. Nu-mi mai intră nici o a patra sorți. Regulamentul Căilor Ferate cerea ca animalele vii să fie predate la casa încărcătură cu două ore înainte de plecarea trenului. Pentru plecare, eu și Arghezi ne-am sfătuit să trecem, fiecare cu caprele lui, cîte o oră mai devreme. Ne-am întîlnit la ușa gării. Arghezi a întrecut-o cu cîteva minute. Ne-am salutat și ne-am despărțit fiecare cu ale noastre. Eu am intrat în sala de așteptare, el a rămas afară, cu caprele. Cînd am ieșit, l-am găsit în picioare, cu caprele lîngă el, cu mîinile în buzunarele pardesiului, cu pălăria trasă pe ochi, cu o țigară în colțul gurii, privind în gol, ca un om care și-a făcut datoria și nu mai are nimic de așteptat. Mi-am zis că așa trebuie să arate un om liber.

Am luat caprele de funie și le-am dus la cușcă. Arghezi a venit cu o mîncare de fîn și le-a pus-o în fața botului. Le-a mîngîiat și le-a sărutat pe rînd, pe fiecare pe cîte o dată, pe bot, pe gît, pe frunte, pe urechi, pe ochi, pe bot din nou, apoi a ridicat capul și a privit în jur, ca și cum ar fi căutat pe cineva. Nu era nimeni în curte, decît noi trei. Atunci a luat-o în brațe pe Mîndruța, cea mai tînără, și a sărutat-o îndelung, cu lacrimi în ochi.

— Ce-i cu tine, Arghezi ? l-a întrebat Paraschiva, cu glas blînd, ca și cum ar fi vorbit cu un copil.

— Nimic, Paraschiva, nimic, a răspuns el, dînd drumul caprei. Mă gîndeam la ceva...

Și, fără să mai spună nimic, a luat-o spre casă, cu mîinile în buzunare, cu pălăria trasă pe ochi, cu țigara în colțul gurii, cu privirea în gol, ca un om care și-a făcut datoria și nu mai are nimic de așteptat.

NOSTALGII MONAHALE (I)

— Dragă părinte, știi aproape sigur de ani de zile o-am mai văzut Cernica. Ai putea să-mi însoțești o zi ? Cuiva îmi este foarte dor de vremea ei, dar acum, mă rog, el a ajuns departe, e și la Academie, nu mai are timp și de mine.

Era în preajma verii lui 1969 cînd l-am invitat pe părintele Dumitrașcu să ne urmeze trăsura. În Pantelimon, Arghezi voia să mănînce fructe de fînul său. Cui nu-i place în mai mărunt, printre livezile în acea dimineață de Duminică, în timp ce poetul, mai degrabă tăcut, depăna tuturor amintiri, tot mai multe și mai multe, de după dimitrie cu salcîmi.

Arghezi purta în sine nostalgia unor vieți monahale prin care trecuse cu un mănunchi de amintiri de care îi era imposibil să se despartă. Și în lungile noastre convorbiri din chilia lui cu vedere sfîrîmicioasă spre la masa de sub vie, nu-mi-a spus niciodată — și știi cui l-am întrebat — ce anume îl făcuse pe tînărul de douăzeci de ani să bată la poarta mînăstirii și să solicite astfel unui tagma pentru care, evident, nu era făcut ; dar unele rînduri ale întîmplărilor lui mi-au fiost să cred că sînt cele care se țîșnesc cu furoare țîșnită de o asemenea hotărîre. Mai mult, se bănuiește că, la vîrsta aceea, Theo nu se credea făcut nici pentru viața obișnuită. În cîteva rînduri, vorbindu-mi de unii scriitori care, prin însăși natura lor, sînt inadecvabili la cîțevile vieții sociale, trudea să „mînăstirească Cernica le-ar putea fi vîlvătăi de loc de retragere și bucuria tinerei, dacă fără să fi un imperiu impărătesc în mod monahal. Un fel de colonizare „în rînd“. Arghezi îi numea pe „Sfîntul Mărțișor“, la vremea aceea [illegible] prin mănăstiri și mă chiage să-i petrec o colindă de stat, drept haină cu trupă verde, pe care să o poarte mai ales în fotografie pe care să-o trimitem la chiderea de alături.

— Înalagi, să fac altceva rînduri și acei să-mi [illegible] cu semnul crucii, ca la Neamț, și să-i dau drumul în mușchi.

— Depinde de ce stă scris pe ea, am răspuns eu prompt.

— Dragul meu, s-a înfuriat el, nu se recomandă că sînt tîrnaț, dar oameni pe la noi ca la acesta mă obligă bolcescu [illegible] să-mi [illegible] cînd s-a [illegible] prim. Blăstămînd s-a cocoțat pe post de mînăstire și [illegible] neștiutor la vorba rubrică. El mă [illegible] oricine decît dacă-l [illegible] de mamă și-l urăște cu [illegible] de ani pînă [illegible]. E și acesta o trudă ofrică.

Oricum, scrisoare de la Cernica i-a bucurat foarte rareori de simpatia lui Iosif Gheorghian, mitropolitul primat al Ungrovlahiei, ierarh cărturar și cu o viață foarte curată, căruia Arghezi i-a păstrat, fără umbre, o amintire suavă. După ce a fost ales deputat, venea destul de des, cu unele treburi, la sediul Marii Adunări Naționale, de pe dealul Mitropoliei, și rareori se întîmpla ca, la ieșire, să nu-mi facă o vizită în biroul meu de bibliotecar, de peste drum, la o cafea și un ceas de vorovală. Pe coridorul ce-l ducea spre liniștita mea încăpere se afla copia unui tablou al lui Mirea, reprezentînd portretul lui Iosif Gheorghian, al cărui original l-am văzut de curînd în stăreția mînăstirii Agapia. De fiecare dată, fără greș, poetul se oprea în fața tabloului și rămînea cîteva minute, descoperit și tăcut, ca la o întîlnire rituală. Mitropolitului nu-i erau străine îndeletnicirile nocturne ale tînărului poet și aceasta a făcut ca noviciatul acestuia să dureze foarte puțin. El i-a dat la călugărie numele său, un nume pe care monahul nu a fost în stare să-l poarte prea multă vreme, dar pe care i l-a transmis, prin botez, propriului său fiu, cunoscut îndeobște drept Barbu. A fost o vreme cînd numele lui Arghezi (ca atare) nu putea să apară în presă și se prezuma că el poate fi dinamitard chiar pe firul telefonic. Cînd Paraschiva mă chema la aparat, mă mîhnea că vrea să-mi vorbească „părintele Iosif“ : într-o dulce naivitate, poetul credea că-și alesese un nume conspirativ ! Oricum, era o preferință.

Ierodiaconul locuia nu a stat mult la Cernica și ca atare, amintirile lui de mai tîrziu nu erau prea bogate. Fusese instalat într-o chilie din casa cunoscută acum drept „stăreția veche“, la capul de sus, în podeaua căruia se deschidea un gîrlici spre încăperile de jos. În una din acestea locuia, la vremea aceea, fratele Petre, pe care poetul îl iubea mai ales pentru curățenia lui sufletească. Fratele Petre a apărut odată pe gura gîrlicului :

— Părinte Iosif, vino repede jos, că în chilia mea a intrat diavolul.

Pe o policioară se aflau îndrăgite mai multe sticle de ulei, primite de la stăreție în ziua hramului. Dintr-un vechi obicei călugăresc, sticlele nu se astupau : uleiul nu făcea deasupra un dop de [illegible] și se păstra mai bine decît sub unul de plută. Un șoarece se ivise pe deasupra sticlelor, devitor de cină, și cum nu putea să atingă la poftă hrimul lui, își lăsa coada să se prindă acolo, o întorcea în ulei și o lingea rotund, după care repeta mișcarea. Evident, fratele Petre nu bănuise că în capul unui șoricel poate fi atîta deprinderișeală...

Fratele Petre avea acțiuni și la o baracă, cu care mergea, seara pe la 11 pînă la poartă. Îi trăsna pe clienți, în chilia lui, din care nu trecea și o dumicănică cu vin, și nu uita să-i numere la modic pe restul său de deșertare. Și cînd era aproape de ușă cuviință, după care fratele se dă mai deo la gărlici și încerca să ciocă. Avea vreo frumoasă. Intîi un heruvic, apoi un atlet, apoi acrobatul, mai apoi o prizonieră, și după alte cîteva simțea nevoia să se smerească.

— Acum, părinte Iosif, fiindcă ne cunoaștem și știu că n-o să mă spui, am să-ți cînt un cîntec de lume...

După cît pot eu să știu, deteriorările sufletești ale monahului nu s-au produs la Cernica ci în mediul de la Mitropolie, unde fusese adus în jeneflarea, sub oblăduirea arhiereului blînd Gherasim. Mi-a mărturisit că în manuscrisul **Scrisorilor de lumină** se află și reversul medaliei, portretul ascetului monahal, dar că editorul și-a reținut doar materialul de scandal, pentru satisfacțiunea lui. Stirna de parale, autorul a prezentat la multiplele manuscrisului, cu gîndul de a-l retipări într-o viitoare ediție. Capitolele încă n-au pierdut, iar el nu a mai găsit răgazul să le refacă. Act, la Mitropolie, va fi avut de înfruntat destule necazuri din partea unor colegi cărora invidiau severitatea mitropolitului și care, pe de altă parte, erau din ce în ce mai înfricați de faptul că lumina de la fereastră i se stingea, întotdeauna, foarte tîrziu. Ei nu aveau cum să știe că acolo, sub lampă, se zămislea **Lista dreaptă**, așa cum în chilia de la Cernica, în recidiva imediată a „mîțelor și lirnei“, se înfăptuiește o seamă din poemele **Cărților patriei**. Arghezi însă reușea să mai și ne suferea la măsura obișnuită, să ne spună spiritus lăuntric fi întîmpla să tină cu cerul din senin și să se dedea pentru la prevederi grabnice. La o simplă întrebare a altui eventual prevăzător că ar fi bine să poarte pulovăr sub, adică, pentru a-mi ține stomacul neîntărîtat. La chilia vecinului, încă [illegible] Iosif era prevenitor cu un [illegible] de [illegible] cu [illegible] de [illegible] de [illegible] de

atelier literar
poșta redacției

GH. H. COTEA : Apar unele semne de limpezire, de bun augur. Citeva pagini (din ultimele plicuri) tind spre coerență și semnificație și aleg mai inspirat (și mai „chibzuit") mijloacele de a pune în evidență și în valoare aceste semnificații și opțiuni : „Grădinărit", „Cîntînd cu burta la soare", „Între 2x2", „Oglinzile", „Satanelor" (cu final slab), ceva, și în „Manifest". Dispoziția polemică, „negativistă", nu e un păcat, ci un merit, cu condiția să aibă un suport solid de cunoștințe (cultură) pentru a nu se exercita în gol sau aberant. (Apropo, era vorba de a scrie, nu „din ambiție", ci „cu ambiție"...).

LEOANA : „Bătrîna" e un portret realizat cu acurateța și oarecare îndeminare. „Sfîrșit de drum" păstrează și ea calitățile pomenite, dar creează unele dificultăți la lectură prin lipsa unei delimitări clare între planurile relatării (realitate — amintire, etc.).

VALERIA P. : Foarte frumoasă povestea din scrisoare (cu mult lirism, dar și cu umor) care vestește bune auspicii și pentru proză. Versurile, însă, merg mai mult pe panta tulbure de care vorbeam în răsunsul precedent și care nu înseamnă, din păcate, un progres (vom discuta mai amănuntit, pe text, cînd se va ivi prilejul). Lucrări frumoase mai lucesc, pe ici pe colo, în „Cactuși ofiliți", „Doctore, aruncă", „Este o pădure".

ILIE F. : Lucruri la nivelul știut — adică bune (par niște elemente dintr-o construcție echilibrată și solidă, ținînd seama și de alte fragmente în care am mai întîlnit, anterior, aceleași personaje). Sperăm să fie așa și să se convingă toată lumea (chiar dacă „traseul" e lung și anevoios...).

B. COSTIN : Versurile nu aduc nici acum împlinirile îndelung așteptate, rămînînd niște simple eforturi grafice „la rece", mai mult sau mai puțin decorative, mai mult sau puțin convingătoare. Ceva mai bine, în „Cositul", „Respingerea", „Vina tragică", „Pe celălalt tărîm". Proza, curat scrisă și cu cert spirit de observație, n-are un ax, o consecință, o structură și pare mai curînd o însemnare (bună) de jurnal.

D. IONAND : Povestirea are multe pagini interesante și amuzante, de satiră subtilă, dar mai rămîn destule de făcut pentru a echilibra întregul (nițel cam răvășit, cu lungimi inutile, etc.) și pentru a înlătura unele surplusuri de șarjă (detalii supergagasantă, înșirînd meticulos, amănunt cu amănunt, lucruri arhicunoscute, locuri comune (ex. în „Călătorie" autobuzul, gara, trenul, cîmpia-munțele, etc., etc.). Tot ce vă cade în mînă devine descriere, calmă și aplicată, nu în vederea unui scop, a unei demonstrații, a unui efect în ansamblul lucrării (care în fapt nu beneficiază cu nimic, ba dimpotrivă, de pe urma acestor nesfîrșite detalii) ci, așa, „informativ", ca și cum, de fiecare dată, cititorul ar trebui inițiat, introdus, în lumi sau medii noi, nemaiîntîlnite... (Ar mai fi ceva, desigur, dacă în aceste descrieri s-ar ivi și elemente noi, surprinse întîia oară, dintr-un unghi nou, într-o interpretare sau viziune inedită, etc.). Citeva pagini mai bune, în „Petrecere la veterinar".

Nicolae Gadonschi : „Ceramică"

R. ROCA : Scădere de nivel și alunecare în prozaic (mai mult ca deobicei). Ceva mai bine, în „Folclor", „Orașul".

I. PERA : Par să existe unele accente lirice, dar sensurile și vibrația sînt cu totul ascunse sub o platoșă ermetică de gheață.

Aurelian Dumitrache, Andrea Comnea, David Alexandru, Alexandru Ceacu, Marioara Stroescu, Ionel Buse, Maria Pană, Mihai Leonache, Luiza Cristea, Floricel Moldoveanu, Ion Cornel, T. Bosinceanu (ceva, în „Mal de riu"), **C. Sotiriu** (ceva, în „Poveste cu pasăre"), **Antoaneta Amariei** (mai bine, în „Sărut", „Amintire"), **Aurel Șerban, A. Malesteanu, Mihai B.** (ceva, în „Blestem", „De plictră"), **Lavinia Bălțăretu, I. Călineanu, Păun Gheorghiță, I. Stup, Mihaela Milea, Ionel Grădeanu, Mihaela Petrean, Aurel Samailă, Iacob Vasile, Ioan Milcomete, Ionel Mușat, Nelu S.** (To Liput), **Dan Giosu, Ion I. Pârâianu, Rodica Devs, I.M. Teleajen** (cesta în „În amurg"), **George Ianeș, Baiez, Ady Terara, Mihai B-dumitr :** Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

Celesta nuntă

Lui Mihai Eminescu

Albe făclii își înalță în noapte salcîmii,
teii-nfloriți au pornit în fantastic exod,
febrele veșnic cutreieră vîntrele lumii,
în uriașul tumult armonii se-ntrevăd

Focul iubirii chemări luminoase propagă,
astrii aprinși lîcăresc pe miresme de dor,
nume și cruguri de lumi, cît de-adînc mă-nfior,
nuntă divin răsunînd, cît îmi ești tu de dragă !

Iată-te-n freamătul firii înalt luminînd
nemărginirea covoare astrale ți-așterne,
tot universul îți soarbe licoarea de gînd,
o, și ce trist îi surizi frumuseții eterne !

PETRE VLAD

Singurătate

Unu cîte unu
priviți-mă în ochi
am să-i țin imobili
cu pleoapa întredeschisă.

Cristalinul e puțin bombat
rețineți neapărat
apoi unu cîte unu
vedeți-vă de treabă.

ION DUMITRAȘCU

Cel mai dușman gri

Dar pune un cuvînt bun
pentru mine
la adunarea secretă
a lucrurilor,
lucrurilor carnivore

Se vor aduna toate
albastre, roșii, viorii
negre, porcoase, lascive
să mă devore
(după ce din mîinile mele
miezul de nucă-au mîncat
oceanul o sfîșie)

mă vor încolțura fără scăpare
se vor ocoli, vor urla
(aproape neputîndu-le îmblînzi)
apoi, poate cel mai odinc
cel mai dușman gri
va cădea întîmpinîndu-mă.
cel mai odinc
cel mai dușman gri.

MARIANA CODRUT

Declarație

Eu
mușca stelele de obraji
sau doar
scatea limba la ele
și cineva
(de unde să știu care cineva ?)
îi spînzura curcubeul de pleoape
eu
rîdea zgomotos
și altcineva
(de unde să știu care altcineva ?)
o iubea nebunește
eu
'mi-nstraina cuvintele
și eu
(de unde să știu care eu ?)
înfricoșat așteptam
noaptea nunții.

STELUȚA ISPAS

Adrian Gheorghe : „Peisaj"

La mine, toamna...

Sînt triste paharele goale
Ce tin la sfîrșitul stropi
Ce-au secerat.
Sînt triste pălăriile de la răscruce
Unde nu ne putem lăsa
Nici o amintire în siguranță
Ci doar purtată de drumuri
Rămînde
Sînt triste ceasuri goi
Ca o stea pierdută rebelă de rînd.
Și umbrele gîndurilor fenoate
Sînt triste
Și sorbe de bun rămas.
De care voi simți eu cel mult pe lume.

NONA TROC

Pregătit mereu pe altădată

Vreau gîndului să-i spun
că sînt aici
ingenuncheat sub treptele miniei
ca mineca unui tunel strivit,
sufletul meu
ca țeava unei puști
ochind în cer
uitînd de judecată
neretezat de fulger, neînjunghiat
ci pregătit mereu pe altădată.

Primesc solii dinspre ținutul șoaptă
și îndrăznesc să le deschid oricînd
cei de pe margini, înțelepții, blînzii,
cei care au și care pot
așteaptă
să deschid eu
să strig și să deschid.

Ca o pădure libertatea-ncepe
acolo unde-s străjile mai tari
se fac tăieri, împăduriri, întruna,
se întărește teascul peste gînd,
cu flori în mîini
vin rănile spre puști
vin strigăte dinspre ținutul șoaptă
și eu deschid
de fulger necurmat
ci pregătit mereu pe altădată.

DUMITRU MALIN

Mașina beată

Cum poți acuza macul
că-i mai roșu decît obrazul
iubitei ?
Cum poți să-ți storci creierul
ca pe o rufă
în speranța că va ploua cu
idei ?
Cum poți gîndi că un singur
nerv îți va învîrti ochii cum
verbul apei roata morii,
cum poți concepe că în stomac
ai să-ți introduci un ceas
fără sonerie ca să uiți
de mîncare
și la urma urmei cum naiba
de îndrăznești să mergi pe
trotuar
mașină beată ce ești,
nu vezi că ți se scurge
benzina lacrimă cu lacrimă ?

DAN PAVEL

lirică bulgară

GHEORGHI DJAGAROV

Jurămînt

Mă ard puterile-ți nemăsurate
Bulgarie, scumpă maică a mea
Îngăduie-mi să cresc în țărna-ta
Să unduiesc în lanuri inspicate.

Și să răsar cu zorii tăi odată
În noaptea cu haiduci să mă-nfășor
Bătut de ploi, de vijelii, în zbor
Prelă-mă-n riu, în mare nesecata.

Îngăduie să-ți dorm tihnit în poale
Și-ntotdeauna-n ceas hotărîtor
Din arice creste, ape sau panar
Mereu să fiu ecou durerii tale.

Și-ngăduie-n întinderile-albastre
Cu ceața să mă risipesc în zori
Să cînt sub cerul limpezit de nori
Să mă-nfirip în vorbele-ți măiastre.

Neîncăpător de-mi va părea pămîntul
Sau jurămîntul l-ai călca vreodat'
Ucide-mă și stai întunecat
Să vină corbii să-mi știpe cîntul.

GHEORGHI STRUMSKI

*

* *

E rîndul tău : în rădăcini să te prefaci
să ții capacu-n spate cu fruntea în țărînă
să tremuri pentru frunze și fructe, dar să taci.
Să rabzi povara-ntreagă amară și hapsînă.

Va fi o soartă aspră dar stîntă totodată
să dăruiești întruna ,să nu pregeti o clipă
Cu ramuri verzi să mîngîi tu, bolta cea curată.
Să-ntruchipezi cîntarea, bătaia din aripă.

E rîndul tău : în rădăcini să te prefaci.

IORDAN MILEV

Mina

Mina, sora mea bună
îmi dă pîinea
Nu sînt obișnuit
să mă hrănească altul.
Asemeni unei rămuri
pe ea coboară zburătoare
orele zilei.

Evantai
pentru norii gîndurilor triste
legănîndu-se
deasupra frunții mele

Plînge cu lacrimi de sudoare
iar primăvara reînvie
ghioceii rîsului.

Se înginănă cu stelele
Pe lungile cărări ale palmei
și mîngîie creștetul copilului
Ară
și seamănă
sămînța noilor speranțe.

Mina mea e poate rîul
pe care alunecă
tot ce-i în mine.
Noaptea nu reușește
să-i prindă cătușe.
De aceea, în vis uneori
salută bujorul zorilor,
ea însăși luminoasă
ca o rază de soare.

Cînd strînge o mînă străină,
îi simt puterea ascunsă
și nebănuita căldură.
Atunci înțeleg
că seva ei
e pămîntul.

În românește de Mihail Magiari

TANIO KLISUROV

Moștenire

Nu sînt descendent al unei familii de seamă,
pentru ca numele să mi-l port cu emfază.
Glorie este ca un balon ce se umflă cu teamă –
i se poate oricînd tocmi un ac rebel de pană.
Nu mi-e frică de nimeni și de nimic pe pămînt,
n-am agonisit nici bogății, nici măcar stavă.
Am moștenit de la tata pielea înăsprită de vînt.
Sîngele îmi curge prin vene – incandescentă
lavă !

VLADIMIR GOLEV

În legătură cu o ipoteză astronomică

În ziua fatală, cînd toate planetele
Anului două mii și nu mai știu cît,
Se vor alinia într-un lung șir indian
Pe traiectoria unei parabole neștiute
Revărsînd pe Terra, grăunte de nisip,
Furia vulcanilor,
Nestăvilite uragane
Și potopul,

Ne vor mai fi de folos oare gîngaviile noastre
poeme ?

În românește de Petru Dan Lazăr

Gheorghe Anghel

Urmare din pag. 1

Pe cît de prezent este cărturarul, întruchipat întreg pe atît de ușoară este povara cuvîntului. Cartea dintre degete s-a împuținat pe măsură ce greutatea cuvîntului s-a întrupat în flința slujitorului. Gura mică de boboc de crin întredeschis tocmai s-a împărtășit din pustiul cărții și murmură ca-n zumzetul albinei mierea ușoară și lină amîrosind a har floral picurat în cămara fagurelui. Lumea înafară e puțină, cărturarul cu aripele cărții în dreptul bătăii inimii, tot primind cuvîntul cartea s-a împuținat cea din afară devenind el însuși cartea deschisă ce trebuie de acum citită de cei în fața cărora s-a luminat. Cuvîntul, legea, cartea au devenit om s-au întrupat, bronzul a devenit clopot și limba lui de aur varsă grai din icoana ce l-a încăput. Tendința este de retragere, de transfigurare, cartea se face dulce în gura profetului miere, în timp ce statura lui crește din om obîșnuit în ființă a logosului. Asta, vrea să arate Anghel cum omul prin cuvînt, prin hotărîrea de o viață din cuvînt devine întrupat sacerdotiu, cum lutul inert devine însuflețire de aur. Tot sorbind cuvîntul cărții, făptura lui s-a subțiat și înnoit așa cum lupul flămînd dintr-un imn medieval, sfîșiind mielul fără de glas, a devenit el însuși oaia blîndă a nevinovăției și împăcării.

Acest cărturar trăiește din cuvînt, a mîncat o viață grai și cărțulia ce-o ține-ntre degete sînt cele două tăblii de piatră subțiri, întinse ca trapeză de foc în pustia arzătoare ca masă din belșug pentru cei aflați în căutarea patriei.

Este o realitate istorică a neamului nostru care s-a hrănit de două milenii în primul rînd din oameni îmbunătățiți, a trăit din cartea deschisă, de inimă bună și atînsă de focul spiritului. Omul îmbunătățit, omul trăitor al cuvîntului ne-a ținut în istorie de carte, de hrană sufletească. Se spunea mă duc la văzător, mă duc să-l văd pe acel om și făptura lui îmi va spune ce-i de făcut. Poporul nostru a citit veacuri de-a rîndul în acești oameni rostul său, s-a modelat după aceste catedrale în carne și oase, acești părinți, unii dintre ei asceți viețuind schituri și sihăstrii într-o desăvîrșită curățenie, pustnici de care fîșneau păcurile Moldovei în timpul lui Cantemir care mai bine ar fi murit decît să se atingă de carne în zilele de post cum îi arată Descrierea Moldovei. Și alte neamuri au avut o înaltă viață morală în vechime citind aceste cărți vii care erau chipul omului curățat de patimi devenit vas ales în care odihnește spiritul nemuritor. Cu aceste catedrale de omenie, cu aceste făptuiri ale bunătății care se formează mult mai greu în istorie decît orice altă vocație ne-au ieșit strămoși nostri înainte după veacuri de anonimat prin sbucumul istoriei.

Simți în prezența acestui cărturar al lui Anghel că ești într-o mare ocrotitoare seninătate și statornicie. Te simți acasă ajuns în sanctuarul Patriei. Mai mult decît a purta în lume o astfel de bunătate și împăcare lăuntrică, nu poate fi pentru om. Ajuns aici te poți socoti atins de transparența desăvîrșirii. Un astfel de om vine de foarte de departe. Vine cu toată înțelepciunea lumii în sufletul său trecut prin toate ispitirile și nenorocirile, supus la toată suferința și neputința, spălat de toate vijeliile și urgiile pînă a rămas aurul curat, diamantul nepieritor. Aceasta-i moștenirea care nu se ia, aceasta-i isbinda întru spirit această cumpănire și dreaptă viețuire, acest om pe care nu-l mai smintesc nici bucuriile, nici durerea, a cărui ființă nu mai tresaltă la chemarea nici unei sirene amăgitoare din labirintele istoriei.

Ancorat în ființa istorică a poporului nostru ca cei mai de seamă dintre înaintași, Anghel va da glas acestui spațiu românesc prin acești oameni, ai locului care au trecut cu bine riurile durerilor și suferințelor, înnoiți lăuntric gata de a ne reprezenta prin ce avem mai bun în eternitate și dintre ei poetul și cărturarul, maica și fecioara în rînduiala bimilenară a poporului nostru par cei mai treji și mai atînși de bucuria jertfei de sine, pentru propășirea celorlalți, deveniți carte, tăblii de ceară în care-și poate citi fiecare făptura neprihănirii.

Mestecenii

Urmare din pag. a 5-a

De ce plîngi maică, de ce plîngi ? Alungă-ți tristețile și vino lîngă noi, aproape, lipește-ți ochii de grumazul nostru să-ți soarbem lacrimile și să-ți netezim obrajii cum numai noi putem s-o facem. Plîngeai și atunci cînd ne-ai sădit, eram numai o mînă de plesnă dar noi ținem minte cum ai rănit lutul cu unghiile și cu coatele și cum ne-ai presărat în rana lui ursindu-ne să creștem frumos și să luminăm arătura și sufletul care se-abate printre noi. Plîngeai și atunci. Cine mai are socoteala anilor ! Erai tînără și fecioară și frumoasă plîngeai și rideai de bucurie cu gura luminată de mărgele de marmură albă și curată ca soarele de-ți venea să sorbi apa din gură. Ce frumoasă erai ! Dar altfel plîngeai și noi ne bucuram de plînsul tău. Erai tînără și fecioară".

Glasurile lor veneau gonite parcă din pereți de cavernă, strangulate, zvîcnite în clocotiri usoare, nelămurite. I se părea că fiecare frunză e un izvor de sunete grave care se împleteau ca vocile madrigalului rămînînd deosebite fiecare, unele scurte și zvăpăiate altele mai dulci și lăbărțate, ca de doină. Freamătul lor atît de drag și liniștitor altădată, o istovea acum. Baba se simți dintr-odată obosită, tristă și deznădăjduită. Vru să-i cuprindă pe toți, deodată, în brațe, să nu se mai dezlipească niciodată de ei, să li se împărtășească în tot și în toate, dar brațele ei apucară ceva cu neputință de apucat, ceva cu neputință de simțit în bătaia singelui, ceva care se mistuia lent, somnoros, ca lumina jăratecului. Îi simțea ca pe niște dureri vagi, dospite în grabă, dureri care nu sovăiau să se prelungească la nesfîrșit, și s-o înțepe cu fiecare clipă mai tare. Nu putea pricepe de unde putea să-i mai vină împăcarea în moarte fără să le simtă mai departe și mai departe harul și dragostea și menirea în suflet. Mestecenii erau pentru ea aurul, smirna și tămîia. Și acum, pămîntul aruncat peste capul leprosului.

Plecă hăbăucă, cu puterile cele de pe urmă în glezne. Ochii îi erau adînciți în hățișul gîndurilor neguroase. În urma ei mestecenii se legănau tot mai încet pînă cînd vîntul se opri de-a binelea și totul rămase într-o nefirească înmărmurire.

PREZENȚE SCRIITORICEȘTI

Recital de poezie patriotică

● Cenaclul de cultură și educație socialistă „Luceafărul", a organizat, la Clubul agricultorului din comuna Fundulea un recital de poezie patriotică, sub genericul „Vorbim pentru ca țara să fie mai frumoasă !", la care au participat poeții Alexandru Boul, Viorel Cacoveanu, Nicolae Dan, Franciscela Valeria Gherghinescu, Ion Pelinaș și Ion C. Ștefan, precum și Liliana Cuțitoiu, Mariana Drăgănescu, Dan Dumitrașcu și Rodica Ion — membri ai cenaclului literar „Luceafărul". Cu acest prilej au fost lansate volumele recent apărute : „Cîntecul" de Ion Brad, „Ocolul rugăciunii" de Valeria Gherghinescu și „Scrisoare mamei" de Ion C. Ștefan. Sînt apoi consemnate formațiile de masă care au luat cuvîntul, activul literar și grupul școlii al clasei a XII-a.

Întîlniri în județul Constanța

● În cadrul manifestărilor cultural-educative din campania electorală și cu prilejul „Lunii cărții la sate", în perioada 3—8 februarie a.c., un grup de scriitori alcătuit din Vasile Băran, Nicolae Carataș, Ștefan Cîrcja, Ioana Crăciunescu, Nicolae Crișan, Dan Cristea, Ion Drăgănoiu, Aurel Dumitrașcu, Octavian Georgescu, Sanda Ghiuțea, Nicolae Ioana, Cornelia Leu, Hristea Lunoiu, Eugen Lungeanu, Ion Lungu-Morțun, Toma George Maiorescu, George Mihăescu, Nicolae Motoc, Constantin Novac, Platon Pardau, Florin Pîtrescanu, Marin Porumbescu, Arthur Porumboiu, Grigore Săliceanu, Carmen Tudora au fost prezenți în orașele și satele județului Constanța, participînd la adunările generale anuale ale C.A.P. Topraisar, Chirnogeni și Topalu, întîlnindu-se cu oameni ai muncii din orașele Constanța și Medgidia.

Grupul de scriitori s-a întîlnit cu tovarășul Ion Stoian, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim secretar al Comitetului Județean de Partid Constanța, care, într-o amplă expunere, le-a prezentat tabloul contemporan și de perspectivă al dezvoltării județului.

TELEGRAME

Iubite și stimate tovarășe PAUL CONSTANT,

Cu prilejul împlinirii a 85 de ani de viață ne este deosebit de plăcut, conducerii Uniunii Scriitorilor din România, de a vă transmite, din inimă, un mesaj tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate și fericire, noi succese în activitatea literară pe care o desfășurați în slujba literelor române contemporane și a culturii umanist revoluționare din patria noastră.

La mulți ani !

Președintele Uniunii Scriitorilor din R. S. România GEORGE MACOVESCU

Stimate și iubite tovarășe VLADIMIR CIOCOV,

Cu prilejul celei de a 60-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor vă transmite un mesaj tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă și noi succese în munca de creație literară și în activitatea obștei pe care le desfășurați, ca scriitor de limbă sîrbă din țara noastră cu o statornică pasiune și un sentiment puternic de devotament pentru înflorirea culturii umanist revoluționare din România Socialistă.

La mulți ani !

Președintele Uniunii Scriitorilor din R. S. România GEORGE MACOVESCU

Metaforele muncii

Urmare din pag. 1

serie, aievea, în cugetul nostru, în clipa aceea, unică, a revelației, o pagină de literatură.

Metaforele muncii, întrupate în liniile elegantei „Dacii" sau în siluetele zvelte și îndrăznețe ale edificiilor industriale și culturale au apărut în ochiul fiecăruia dintre noi, cei prezenți cu trupul și numai în realitatea argeșană, idei ce vor deveni, mai devreme sau mai tîrziu, pagini de carte, mesenne ale trecerii noastre prin acest loc.

I-am urmărit cu o curiozitate extraordinară pe scriitori, i-am surprins emoționîndu-se la auzul cuvintelor despre dezvoltarea acestor locuri, cuvinte spuse din inimă, gîndite și păstrate în suflet. Toate acele cuvinte și cifre, impresionante prin dimensiunea mărturiei pe care o conțineau, au căpătat sens și viață prin muncă, prin sudoare, prin efort continuu, prin tenacitate și dăruire.

Mi-am urmărit colegii, unii dintre ei veniți pentru prima dată în Pitești, și parcă auzeam — versului ecou al metaforelor muncii ce ni se înfățișau — metaforele cărților ce se vor scrie...

Și în clipele acelea, ca și în cele cînd descifrau cu sufletul poezia muncii celor de la întreprinderea de autoturisme, am ghicit în privirile fiecăruia dintre ei veniți la izvoarele artei, nobila teamă — aceea ce poate da aură visării — că metaforele turnate în plumb nu vor putea reda ochilor ce nu s-au putut înfiora la ora aceea de frumusețe adevărata măreție a metaforelor muncii...

La izvoarele creației

Urmare din pag. 1

Ion Tugui, Dragoș Vicol, Violeta Zamfirescu, Haralamb Zincă au fost primiți de tovarășul Ion Sîrbu, prim secretar al Comitetului județean Argeș al P.C.R., care a făcut o amplă prezentare a dezvoltării economice și sociale a județului. George Macovescu a relevat importanța muncii scriitorului, aprecierea de care se bucură această muncă din partea oamenilor muncii, a tuturor cititorilor. Dincolo de cuvinte se află o trudă de multe nenștiute nopți și zile, de acumulări latente, care se rotunjesc în operă.

Întreprinderea de autoturisme Pitești, una dintre marile platforme industriale ale orașului și ale țării, cu peste 22 000 de muncitori, a fost în continuare generoasa gazdă a scriitorilor. Aceștia au avut posibilitatea să vadă la lucru oameni tineri, care mînuiesc cu dezinvoltură și orgoliu o tehnică înaltă, care fac să iasă din mîinile lor produse competitive pe piața mondială. Cei prezenți au avut posibilitatea să constate încă o dată că impresionante nu sînt numai platformele industriale, combinatele, uzinele, cît mai ales modificările structurale trăite de oameni, de cei care pînă mai ieri s-au numărat printre cei care smulgeau pămîntului recolte și care astăzi asimilează o nouă scară de valori, specifică epocii noastre. Contemporaneitatea, cunoscută atît de bine de oamenii condeiului, are nevoie în continuare de o literatură pe măsura ei, de o literatură pe care sînt chemați să o creeze scriitorii de azi și de mîine. Aceasta a fost ideea centrală a dialogului purtat de pitești cu oaspeții lor, în sala Palatului Culturii. Argeșul contemporan, s-a apreciat, are nevoie de o viață literară pe măsura transformărilor trăite în ultimii ani, de o literatură care să-i sintetizeze experiența cu valoare de unicat. Tabloul literaturii argeșene contemporane s-ar diversifica și s-ar completa printr-un mai profund proces de cunoaștere al acestei vieți. De asemenea, statuarea oficială a activității scriitorilor ar căpăta astfel girul profesionalizării, precum și un plus de adecvare. Rezultatele notabile de pînă acum — existența a numeroși membri ai Uniunii Scriitorilor, a altor autori afirmați în ultima vreme — creează premisele pentru o mai bogată activitate viitoare.

Întîlnirea inițiată de Uniunea Scriitorilor a constituit pentru oamenii muncii și pentru creatorii de literatură din Argeș prilejul unui dialog viu despre rosturile creației, aici, la confluența cu viața, cu munca pentru țară.

SPORT O victorie, o rachetă, un reporter

● Un jucător care nu-și uită promisiunile este Florin Segărceanu. Aflăm că are 18 ani și că a impresionat într-un meci de Cupa Davis în fața iugoslavilor Franulovici și Ilin. Chiar dacă valoarea celor doi adversari nu e de primă linie, un meci de Cupa Davis verifică foarte bine posibilitățile unui jucător dotat. Dacă ne amintim bine proba calităților lui Ion Țiriac jucător aproape fără nici o firmă pe plan european și mondial în acel moment s-a făcut tot în jocurile de cupă. Seriozitatea, tenacitatea și calitățile lui Florin Segărceanu au impus spectatorilor iugoslavi și jucătorilor, colegilor de echipă și specialiștilor. Ceea ce nu e puțin lucru. Cînd spunem că nu și-a uitat promisiunile ne gîndim la unul din turneele sale americane de acum cîțiva ani cînd numele său a apărut acolo unde nu apar decît finaliștii.

● Chiar dacă membrii altor redacții TV ar putea reacționa imprevizibil nu vom ezita să considerăm aici drept un reporter TV exemplar pe C. Topescu. N-am scris reporter sportiv ci reporter TV, pentru că modul de a înțelege și a acționa pentru și pe micul ecran al lui C. Topescu ar putea fi urmat și de reporterii altor specialități. Ne gîndim chiar la emisiunile culturale cărora prin promptitudinea informației, obiectivitatea selecției, precizia comentariului, emisiunile de sport le-o iau înainte. Orice eveniment important sportiv nu scapă reporterului C. Topescu, în funcție de mijloacele acestei emisiuni. Ocazia odată pierdută, evenimentul e subliniat cu alt prilej într-o retrospectivă. Cărțile despre sport sînt înfățișate prompt, obiectiv, cu propozițiile informative cele mai nimerite la puțin timp după apariție. Marile evenimente sportive sînt urmărite eficient și știrea cea mai proaspătă e oferită pe loc, cît mai repede amatorilor. Etc. Ce departe e conceptia retrospectivelor sportive de conceptia care a guvernat recentele bilanțuri literare ale TV. Să propunem trecerea lui C. Topescu la emisiunile culturale ?

Discobol

Embleme ale universalității

HENRIK IBSEN

PEER GYNT

În traducerea lui AL. PHILIPPIDE

Mai multe mărturii documentare, cea mai mare parte dintre ele urmînd să vadă de acum încolo lumina tiparului, privind biografia lui Al. Philippide, se află în fondurile și colecțiile de la Arhivele Statului Iași. Cele mai vechi dintre ele au cca obiect anii de studiu, la Liceul Național și la Facultatea de drept a Universității din Iași, în arhiva ultimei aflîndu-se și dosarul de licență al poetului. De un interes aparte se bucură însă, așa după cum arătam recent într-un articol apărut în paginile revistei „Manuscriptum" (nr. 3/1979), traducerile pe care Philippide le-a făcut, în perioada interbelică, pentru Teatrul Național din Iași. Manuscrisele acestor lucrări, în număr de șase, deși după informațiile oferite de publicistica epocii și programele teatrale ar trebui să fie mai multe, sînt tălmăciri din opera dramatică a lui Shakespeare, Lessing, Ibsen, Romain Rolland, Maeterlinck, Hasenclever, Paul Geraldy și Robert Spitzer. O parte dintre ele au fost interpretate de actorii ieșeni. Așa s-a întîmplat cu Minna von Barnhelm de Lessing, Burghezul gentilom de Moliere — al cărei manuscris n-a fost găsit încă —, Un domn bine de Hasenclever, Dacă aș vrea de Paul Geraldy și Robert Spitzer sau Negustorul din Veneția de Shakespeare. E sigur că și celelalte traduceri au fost aprobate de către Comitetul de lectură al Naționalului ieșean pentru a fi puse în scenă. Principalul argument care susține afirmația noastră ar fi că toate paginile celorlalte manuscrise poartă pe verso ample indicații de regie.

O cercetare atentă a acestor manuscrise, știute fiindu-ne cunoștințele solide ale poetului în domeniul literaturii universale ca și calitățile sale inegalabile de traducător, ne-a convins că avem în față o parte din cele mai reușite tălmăciri ale lui Al. Philippide, care pot sta alături de volumul Flori alese din Les fleurs du mal publicat în 1934. Una dintre ele, care întrunește toate calitățile unei frumoase transpuneri, este piesa de teatru Peer Gynt de Henrik Ibsen. Deși nu cunoaștem cu exactitate cînd a fost tradusă, nu este exclus ca ea să fi fost oferită Naționalului ieșean în preajma anului 1928, cu ocazia sărbătoririi centenarului nașterii marelui scriitor norvegian, mai ales că, un an mai tîrziu, în 1929, s-a întîmplat un lucru asemănător. Cu prilejul bicentenarului lui Lessing, Iorgu Iordan, director al Teatrului Național din Iași la acea dată, a susținut, în fața auditoriului, prelegerea despre rolul lui Lessing în literatura universală, după cum ne informează programul spectacolului, prelegerea fiind urmată de interpretarea, de către actorii ieșeni, a piesei Minna von Barnheim, în traducerea lui Al. Philippide.

Revenind la Peer Gynt de Ibsen, din care publicăm acum cîteva secvențe, sîntem convinși că atît frumusețea piesei, cît și a traducerii vor fi argumente convingătoare pentru ca tălmăcirile lui Philippide din dramaturgia universală să fie strînse într-un volum. Ar fi și un pios omagiu adus distinsului poet.

D. Ivănescu

ACTUL V

O răspîntie

PEER : Ehei. Peer, n-ai ajuns încă niciodată ca acuma ! Acest *mulțumește-te* ți-a dat (...) de grație. Barca ta a început să ia apă. Trebuie să te agăți de o epavă. Orice, numai să nu fii confundat cu alte sfărmături !

TURNĂTORUL : *(îl oprește).* Ei, Peer Gynt, unde ți-i certificatul ?

PEER : Cum, am ajuns la răspîntie ! Așa de repede !

TURNĂTORUL : Citesc pe fața ta ca într-o carte. Știu ce înseamnă

PEER : Vezi tu, chestia e cam (...) Nu mai vreau să fiu eu însumi. Dovada aș fi gata de găsit. Părăsesc această lucrare a chestiunei. Adineauri, însă, cum mergeam pe drum, mi-am simțit o greutate pe conștiință. „Peer", mi-am zis, tu tot ești un mare păcătos".

TURNĂTORUL : He hei ! Iată-ne ajunși de unde am plecat.

PEER : Deloc ! Spun un *mare* păcătos, nu numai în fapte, ci în gînd și vorbă. Am dus o străinătate o viață infernală.

TURNĂTORUL : Se poate, dar eu aș vrea un certificat.

PEER : Foarte bine ! Mai acordă-mi (...) mic termen. Am să caut un preot, (...) să mă spovedesc repede și am să-ți aduc o hîrtie în regulă.

TURNĂTORUL : Dacă mi-o aduci, e clar că (...) să scapi fără să mai fii topit. Totuși, (...) mai bine.

PEER : Aș ! E un document vechi, după cît văd. Datează de la o epocă în care duceam o viață searbădă și leneșă, pactizînd pe jumătate și crezînd în destin. Așadar, (...) mai bine !

TURNĂTORUL : Da, dar...

PEER : Haide, dragul (...) fii om de treabă. Fără îndoială că n-ai pierdut mult de (...) E așa de bun aerul prin locurile astea. Îți dă viață. „Se moare rar prin părțile noastre", cum zicea preotul din (...).

TURNĂTORUL : Bine, fie ! Pînă la prima răspîntie ! Dar nu mai departe...

PEER : Numai să găsesc un preot, chiar de m-ar duce în foc ca să-l găsesc !

Un drum

PEER : „Asta poate că tot ajutorul la (...)", zicea Esbing, culegînd un (...) vechi. Cine ar fi putut prevedea că are să vie o zi cînd am să fiu salvat de propriile mele păcate ? E drept, însă, că n-am cunoscut mare lucru. Am căzut din fîntînă în lac. N-are a face ! „Atît timp cît este viață, este speranță". Mă mîngîi cu gîndul acesta.

(Un personaj slab, în costum de preot, ghiftuit, repede pe drum, cu o pîlnie pe umeri).

PEER : Cine vine ? Un preot cu o pîlnie ? Ha ha ! (...) sînt un alintat copil al soartei ! Bună seara, domnule pastor ! E drumul rău, (...) așa ?

SLABUL : Da, așa e. Dar ce nu faci ca să (...) un suflet ?

PEER : A ! S-a prezentat vre-un candidat la cer ?

SLABUL : Nu. Sper că va lua drumul celălalt.

PEER : Îmi dați voie, d-le Pastor, să vă (...) un pușin ?

SLABUL : Cu plăcere. Tovărășia dvoastră îmi (...) place.

PEER : Am ceva pe inimă.

SLABUL : Bun ! Descarcă-ți inima !

PEER : Vedeți în fața dvoastră(...) un om corect. Am respectat legea întotdeauna. N-am stat niciodată la îndoieli. Se întîmplă totuși cîteodată că viața te (...) greșești.

SLABUL : Vai ! Asta se întîmplă (...) celor mai buni.

PEER : Ei bine, fleacurile astea...

SLABUL : A ! Nu sînt decît niște fleacuri ?

PEER : Da, n-am practicat niciodată păcatul în stil mare.

SLABUL : În casa asta(...) în pace. Pare că (...) la mijlocie mele. Ce vrei la ele ?

PEER : Unghiile sînt mult(...)

SLABUL : Arăta-le-ai la pescuit. Ei ?

PEER : *(cu un fel de)* (...) naturale ?

SLABUL : Îmi place să cred că da.

PEER : *(scoțînd-o pălinie)* Aș fi jurat că știți(...) Și cu atît mai bine ! Cînd poți să intri pe poarta cea mare, nu o iei pe la bucătărie. Mai bine să vorbești cu regele decît cu ministrul.

SLABUL : Da-mi mîna ! Îmi pari (...) de bine prejudecăți. Ei, dragul meu. Ce ne-o fi gînd acesta ? Nu trebuie să-mi aibă (...) putere. Să mă spînzur(...) Nu-ți poți închipui ce groaznic(...) Nici-o tranșeie, aici nu sufletul, dinți, tot de tot, cîte unul.

PEER : A ! Oamenii n-au (...) mai buni ?

SLABUL : Ba nu ! Dimpotrivă. Au ajuns (...) răi că oricînd. Cei mai mulți sînt (...) topit și turnat din nou.

PEER : Da. Mi s-a vorbit deja de asta. Să spun drept, chiar asta m-a(...)

SLABUL : Vorbește fără frică.

PEER : Dacă nu-i indiscret, aș vrea să(...)

SLABUL : Să ai locuință aparte, nu ?

PEER : Ai ghicit.

SLABUL : O locuință bine încălzită ?

Munch : „Strigătul"

PEER : N-am întîlnit decît un fotograf ambulant.

TURNĂTORUL : N-am ce-ți face. Termenul s-a (...)

PEER : S-a dărpănat tot. Mirosae a moarte. Auzi (...) cîntînd ?

TURNĂTORUL : Nu. Sînt clopotele de utrenie.

PEER : *(rîzînd cu silință).* Ce-i lucrina aceea?

TURNĂTORUL : O luminare, într-o căsuță.

PEER : Ce vrăjeală ?

TURNĂTORUL : O femeie care cîntă.

PEER : Iacă unde am să-mi capăt mîntuirea.

TURNĂTORUL : *(spectinda-i de brag).* Hai ! Fă-ți drumeție pregătit !

(Au ieșit din staționare și au ajuns în fața unei colibe. Ziua începe a se lăți).

PEER : Pregătirile astea să se facă cît(...) Sînt la ceasul acesta ? Da-te ! Pleacă ! Căldură dacă iubirea ta ar fi de o sută de ori mai mare decît este, tot nu m-ar putea cuprinde pe mine și păcatele pe care ai să le vezi scrise în mărturia mea.

TURNĂTORUL : Bine, Peer, am să te aștept la (...) răspîntie. Dar atenție !...

(Se retrăgînd).

PEER : *(îl apucă de cubrasă).* Oricînd mă întorc, e aceasta limpede ? *(Se oprește).* Nu ! E prea mare amărăciune să te întorci acasă și să fii tot om ! *(Face cîțiva pași și se oprește din nou).* Fă încă(...) Curbul ! *(Ascultă cîntecul care (...) în colibă).* Nu, de data asta am să merg drept înainte, oricît ar fi drumul !

(Aleargă către casă. În aceeași clipă Solveig iese, în haine de duminică, ținînd în mînă o carte de rugăciuni învelită într-o batistă. Cu un baston în mînă).

PEER : *(lăsîndu-se pe treptele casei).* Vorbește și spune deslegarea păcătosului !

SOLVEIG : El e ! el e ! Binecuvîntat fie Domnul ! *(Bîjbîie în semîntuneric ca să-l găsească).*

PEER : Plînge-te ! Spune-mi greșalele și păcatele mele !

SOLVEIG : Nu-ți cunosc nici o greșeală și nici un păcat, dragul meu.

TURNĂTORUL : *(în dosul casei).* Haide, Peer, mărturia !

PEER : Spune tare tot răul pe care l-am făcut !

SOLVEIG : *(s-așează lîngă el).* O, tu care ai făcut din viața mea un cîntec de dragoste ! fii binecuvîntat că te-ai întors lîngă mine. Și binecuvîntată fie duminica sfîntă care te-a adus !).

PEER : Vai ! sînt pierdut !

SOLVEIG : Este cine să te ajute !

PEER : *(schimbîndu-și gîndul, rîzînd ușor).* Da, pierdut, afară doar dacă nu știi tu să deslegi o ghicitoare.

SOLVEIG : Spune.

PEER : Da, am să-ți spun ! Ascultă ! Poți tu să-mi spui unde a fost Peer Gynt de cînd nu l-ai văzut ?

SOLVEIG : Să spun unde a fost ?

PEER : Da, unde a fost el, așa cum l-a însemnat Dumnezeu cu pecetea predestinării, așa cum s-a născut, din gîndirea divină ? Poți să-mi spui ? Dacă nu, trebuie să mă întorc iar de unde am venit, să intru iar în ceață.

SOLVEIG : *(surizînd).* O, ghicitoarea e ușor de deslegat.

PEER : Atunci, spune cum crezi ! Unde am fost *eu însumi*, în plinătatea și adevărul meu ? Unde am fost eu, așa cum m-a însemnat pecetea divină ?

SOLVEIG : În credință, în speranță și în dragostea mea.

PEER : *(tresărind).* Ce spui tu ? Taci ! Nu sînt decît vorbe alintătoare. Tu vorbești de un copil care nu trăiește decît în tine, care nu există decît prin tine, care n-are decît mamă.

SOLVEIG : Chiar așa este, e copilul meu. Dar care n-are tată ? Da ! tatăl lui e acel care tartă, îndoliecat de rugăminți(...) mamei.

PEER : *(iluminat, exclamă).* Mama mea ! Soția mea ! O Fecioară fără de prihană ! Ascunde-mă, ocrotește-mă la pieptul tău !

(Cade la picioarele ei, cu fața pe genunchii ei. Lungă pauză. Răsare soarele).

SOLVEIG : *(cîntă încetișor).*

Copilul meu cel drag, adormi ușor,
Eu te voiu legăna încetișor.
O viață-ntreagă vom rămîne-așa,
La sînul meu ocrotitor vei sta,
Și somnul dulce va veni tiptil.
Ce bună-i viața, dragul meu copil !
Pe inima mea pleacă-ți capul obosit...
Și-așa pe nesimțite și viața s-a sfîrșit...

Vocea turnătorului *(în fundul scenei).*

Ne vom întîlni la prima răspîntie, Peer. Vom vedea noi ! Atîta îți spun.

SOLVEIG : *(cîntă mai tare, scăldată-n soare).*

Copilul meu cel drag, adormi ușor,
Eu te voiu legăna încetișor...

SFÎRȘIT

SPECTACOLUL LUMII

văzut de Ioan Grigorescu

Cenușa păsării Fenix

Cînd am revenit pentru prima dată, după o absență de aproape două decenii, la Varșovia — oraș în care timp de doi ani (1956—1958) am lucrat în calitate de corespondent de presă — am fost șocat de un lucru : locuri pe care le știam bine, case cunoscute, clădiri unde intrasem de zeci de ori și, nu o dată, în visele mele de peste timp le „revăzusem", mi-au apărut de nerecunoscut. Mi-am zis atunci că uitarea ar fi de vină, că imaginile reținute de 25 de ani nu mai puteau fi aceleași la 45 de ani, deși totul era acolo, străzile, casele, mulți dintre prietenii pe care îi regăseam cu virsta adăugită punîndu-mi cu chipurile lor, în față, oglinda propriei mele deveniri, dar mai era ceva ce nu puteam pricepe : Copacii. Crescuseră copacii. După secerișul de foc, al războiului, care doborîse odată cu orașul și podoaba lui verde, atunci, în anii de demult, cînd Varșovia se ridica din ruine ca o pasăre Fenix ce se reintrupa din propria-i cenușă, copacii de azi erau doar niște puieți, cu cîteva cercuri anulare dînd ocol inimilor lor vegetale, în tulpinile ce trebuiau ocrotite de buldozerele constructorilor prin îngrădeli meșterite din tabla butoaielor de smoală folosită la asfaltarea străzilor. Erau abia plantați, firavi încă, încercați ca o promisiune care cerea mult timp pentru a se arăta înfăptuită, fragili și piperniciți așa cum fuseseră transplantați din tinerele pepiniere. Tei cu coroana rotată, castani ce făgăduiau candelabre de flori, otetari crescuți pe maluri, plătani cu frunza ca niște pălmuțe de copii, arțari stridulîndu-se să înalțe foaia de vită, mesteceni albi cu niște mirese pudore... Au crescut. Au descoperit falnicele castele, au dat bordură verde străzilor, pînă au ajuns pînă la etajul al șaptelea al blocurilor, pupînd în lungul Vistulei semne de exclamație ca forfotarea „Affirm !" patetic și irezistibil. Copacii aceștia, ca niște prunci deveniți bărbați, mai doreau să nu mai recunoască locurile natale.

Acum, sînt la Varșovia iarna. Sfîrșit de ianuarie. Exact la 33 de ani de la eliberarea orașului, mai exact, a ceea ce mai rămăsese din oraș de sub cizma cu ștanțuri a ocupației fasciste. 33 de ani. Exact jumătatea vieții prietenului meu Adolf Cybrowski, arhitectul șefului al reconstrucției Varșoviei, întruchiparea unui uluitor lucru care a apărut să facă tot ce visase, să se bucure de sentimentul datoriei împlinite. Are 70 de ani. Fața de efigie romană, cute de asprime de sfinx, figură definitivă căreia îi-a trebuit o viață ca să ajungă expresia lesnei a unui interior. Îl regăsesc la o întrunire a lucrătorilor pentru pace, alături de savanți, scriitori, muncitori, activiști, militanți pentru destindere, dezangajare militară, dezarmare, securitate, cooperare și pace... Și-mi zic, privind prin fereastrele sălii de conferințe la orașul dimprejur din jur : Piața Varșoviei! Piața copacilor ei! Piața acestor oameni care, atunci, în ianuarie 1945, au fost, cîți mai rămăseseră în viață, de prin bordeiele ruinelor ca de niște caverne, și-au adunat să adune și să alimenteze pentru a putea din nou trăi, pînă cînd, strigînd ca pe un teleprompter, arma puterii, Fenix și-a stimulat-o cu sufletul pentru ca viața să se poată întoarce. Și un glonț, pulberi de tei, de castani, de arțari și de otetari, de plătani, de pufuleți și de mesteceni bătînd cu pumnii săi, să nu mai recunoască arșiței, iar primăvara, mai apoi : Ioanide poleiește cu mireasma tuberozei în taupe, să-mi spună : „Mai întreba: despre sălbatica bătălie pentru ? Ea ajutînd copacilor. Mi-ar arăta cel și de arborași au luptat aici. A fost oraș cu peste mii, cu o sută de mii, cu un milion de arbuști. Fiecare răspîntie și-a construit ragetul. Fiecare a avut tei, fiecare a știut de prin alberele de familie rechile mugini ale orașului. Străzile de rostuit și ți le-a adus, alunecînd-o să răsvrătească ceea ce fusese dezumanizat, să poarte pecetea prăbușirii, exact în locurile în (...) Ai lăsat loc de nădejde pentru ca bătrînii copiilor vostri să fie fericiți..."

Și se vorbea despre parc arcolo, pe malul stîng al Vistulei, unde vechi de adalt ai cedrilor se ridicase între blocurile unde se vedeau jocurile sportive în cămășele varșovienilor, se vorbea despre urgia războiului, despre grozăviile unui nou război, de astă dată atomic, ce se vrea imperios stăvilit, barat, restrîns în neantul de unde iau arcă colții vrînd să ne tîrîie pe toți în neant, înecați cu trezirea rațiunii, și nu cu somnul ei zămislitor de monștri. Și era pace și liniște și copacii Varșoviei hibernau desenîndu-și pe noul cer parul inimilor lor tot mai vigurose. Iar prietenul meu Cybrowski îmi spunea : „Nu trebuie să uităm : în timp de pace ropot lui consemnează părinții, în timp de război părinții își îngroapă copiii ".

Eram la Varșovia. Sfîrșit de ianuarie 1980. Exact la 35 de ani de cînd varșovienii, atîția cîți rămăseseră, ieșeau la lumina zilei din hrubele de sub ruine, ca din niște caverne ale unui veac nebun, și se apucau să stringă cu grijă, cu lacrimă și cu pătimașă dragoste, cenușa păsării Fenix...

REVISTA STRĂINĂ

● **ARTA SUNETELOR** se bucură de mare prețuire în China, datînd încă din secolul VIII î.e.n., cînd dulgherul Gong Shubian s-a inițiat prima oară în ea cu un arbore din lemn, folosit pentru a culege informații din regatul Song. Odată cu (...) rea sunetelor din lume, în secolul II era menționată, ca muzicianță pentru a numeroase și influente palate. Un pont a dealtfel semnalarea vremuri cînd(...) care erau prevăzute cu un fel de fluier tradițional chinezesc : „Trilul de lilieci în noaptea senină / Foșnet de o frunză ofilită(...) / Ale se împletesc în (...) / Cînd vîntul își schimbă sunetul". Un artizan de Wan Ying construiește sunetul unor trăsături și bătăile de (...) unui contrabandist surprins dezvoltînd(...) sale activități.

● **RECENT** a fost publicată la Moscova o mare (...) consacrată (...) din Rainer Maria Rilke. Este vorba de o culegere amplă, cuprinzînd într-un (...) de 30 000 de exemplare, mărturii a peste(...) despre și (...) Rainer Maria Rilke, (...) Poșpin. El se adaugă altor scriitori austrieci, Hermann von Hofmannsthal, Joseph Roth, Robert Musil, Hermann Broch și Peter Handke, care se bucură de o frumoasă circulație în U.R.S.S.

● **LA HAMBURG** a fost prezentată în premieră o (...) a Fantasticii (...), cu celebrul Rory Gallagher în rolul lui Mefisto. Creația lui Günter Fuhs din **Die Welt** subliniază (...) extraordinara forță de care dispune actor a datelor personajului, arătînd astfel că acesta este ultimul rol pe care Gilbert II va interpreta pe scena vestitului Thalia-Theater. Cităm din (...) : „Rămîne de văzut (...) Peter și pe Mefisto și Mefisto al lui Gilbert vor (...) în aceleași vestminte. Ceea ce este sigur, aceasta realitate marchează o cezură de la (...) în ceea ce-l (...) pe cel mai (...)

● **MARII COMPOZITORI DE ORCHESTRA** (...) acest simplu nume un (...) înscrisă pe linia diferențiului total, a personalității muzicale dedicată cadrului (...). Pînă în secolul trecut, interpretarea partiturii și coordonarea eforturilor orchestrale rămînea în sarcina unui muzician care de regulă era absorbit de o altă profesiune, compoziția sau interpretarea instrumentală. Abia Hans von Bülow de la a cărui naștere se împlinesc 150 de ani, și-a făcut un țel în mîndrie din a fi numai dirijor. Contribuția artistă adusă(...) criterii muzicali evidențiază rolul său fundamental în crearea tipului dirijorului modern : „La urma urmei, noi ar trebui să-i fie recunoscători — chiar dacă se numesc Karajan, Böhm sau Celibidache. Căci Hans von Bülow a fost cel dintîi muzician care vroia în mod exclusiv să-i „prelucrîe" muzica și care prin personalitatea sa a creat tipul profesional al șefului de orchestră modern" (Uwe Kraemer).

● **TRACY CABBOT** este o scriitoare ce a debutat ca romancieră și a evoluat spre scriitura numită în mod curent „non fiction". În ultimii ani s-a dedicat subiectelor psihologice, pe linia cercetărilor comportamentiste, pe care le tratează într-un stil simplu, pe gustul marelui public. În cărți de tiraj foarte larg. Lucrarea **Inimi frînte**, dincolo de titlul său(...) se referă la dificultățile psihologice curente în societatea americană, propunînd soluții și oferind o perspectivă de depășire individuală a impasului sufletesc.

● **ANTOLOGIILE** continuă să fie în atenția cititorilor și a criticilor din țările cu veche tradiție literară, organizînd materialul pe criterii tematice și oferind posibilitatea estimării mai exacte a mijloacelor de expresie. Una dintre cele mai citite în colegii și universitățile americane se intitulează : **Folosirea imaginației**, referindu-se la modul cum pot fi organizate elementele imaginative pentru a întări forța expresivă a materialului literar. Extrasele numeroase din literatura clasică și contemporană adaugă un farmec și o savoare indiscutabila prospecțiilor pe care le realizează analizele propuse.

● **ELEGIILE NORDICE** ale Anei Ahmatova constituie poezii dintre cele mai populare în Statele Unite ale Americii, unde cunosc versiuni numeroase, circulînd prin periodice, interpretări variate și referințe concrete la text, care tind să explice aluzii și sintagme ce păreau să aibă numai un conținut figurat. Materialul cu încărcătură biografică este extrem de semnificativ, făcînd apel la evenimente petrecute cu mulți ani înainte de redactarea finală a poeziilor, în perioade dificile ale vieții poetei, cu osebire cele legate de dragostea și separarea Annei Ahmatova de criticul Panov, a cărui elegie constituie, după opinia Lizei Tucker, una din splendidele poezii de dragoste ale acestui secol.

● **„MOZART-UL DE PE CHAMPS ELYSEES"**, îl numea Rossini pe Jacques Offenbach, al cărui centenar de la moarte este celebrat prin spectacole numeroase și articole în presa de mare tiraj. Un critic muzical cu autoritate notează : „Cînd este vorba să celebrăm un eveniment, trebuie să fii loial cu cel pe care-l onorezi : Offenbach n-a știut să se detașeze în mod total de mostenirea sa culturală, dar a putut să o țină la distanță, arătînd prin muzica sa că nu este doar o expresie a timpului." (Alphons Silbermann).

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Dobre Marian